

Роден Глас

2/2010

Година XXXVII
Цена 15 Kč

Издание на Българската културно-просветна организация в Чешката република

С „БАЛКАНСКА ВЕЧЕР“
отпразнувахме Гергьовден

Преди Четвъртия
СЪБОР В МИКУЛЧИЦЕ

В Бърно се състоя
**ОТЧЕТНО-ИЗБОРНО
СЪБРАНИЕ**

Учениците от Българското
училище посетиха Карлови Вари

КЛУБЪТ В УСТИ
обновява дейността си

РАВНОСМЕТКИ

Зов в празна зала 3
На 10 април, в Дома на малцинствата в Прага, се състоя среща със съветник Красимир Тодоров, член на кабинета на Божидар Димитров. Темата беше „Проектозаконът за българските общности и българите, живеещи извън България“

СЪБИТИЯ

Започна подготовката за Четвъртия събор в Микулчице 4
На заседание на Председателите на българските културно-просветни клубове в Чехия беше обсъдена подготовката за Четвъртия събор на българите в Микулчице

БЪЛГАРИТЕ В ЧЕХИЯ

Основополагащите „70“ и активните „80“ на миналия век 6
Свързаните с българската общност, много често чуват възхвали за културния и обществен живот сред българите през 70-те и 80-те години. Какво е било онова, което до днес събужда у толкова много хора хубав спомен?

Български празник в Бърно 8
В началото на март българите в Бърно се събраха, за да посрещнат Баба Марта и да отпразнуват Националния празник на България – 3 март

КУЛТУРА И ИЗКУСТВО

Втората Кинопанорама се проведе в „Луцерна“ 9
Българският културен институт представи пред българската и чешката общественост съвременни български игрални, документални и късометражни филми от последните години. Куратор на Кинопанорамата, както и миналата година, беше Стефан Вълдобрев.

ПРОЕКТ

Закон за българите в чужбина 13

ОТПРАЗНУВАХМЕ

„Заедно“ ни покани на Гергьовден 17
В най-скоро време сдружение „Заедно“ ще залепи на заведението „Барачницка рихта“, в центъра на Прага, етикет „Резервирано за България“. Освен Трифон Зарезан, започнаха да организират и празнуване на Гергьовден.

БЪЛГАРИЯ В ТЕХНИТЕ ОЧИ

Чувствам България като втора родина 18
Казва Давид Бернищайн, преводач на нашумелия бестселър „Мисия Лондон“ и лектор в СУ „Св. Климент Охридски“ в София

УЧИЛИЩЕ ЛЮБИМО

На екскурзия до Карлови Вари 20
С настъпването на пролетта, Българското училище в Прага обогати училищната програма с разходка до най-известния курортен град на Чехия

XIX фестивал на детските хорове 21
Децата от Българското училище отново омаяха с гласовете си и с народното ни творчество

ГОДИШНИНИ

Годишнини 22

ПРАЗНИЦИ И ТРАДИЦИИ

Празници и традиции 24

ГАЛЕРИЯ

Галерия 27

На 1-ва корица: „Гергьовден“ в заведението „Барачницка рихта“
 На 4-та корица: Копривщица. Снимка: Вяра Йовева

РЕДАКЦИЈАТА на Роден глас

Роден глас

Ročník XXXVII, číslo 2/2010
 Časopis vychází s finanční podporou
 Ministerstva kultury České republiky

Šéfredaktor: Mgr. Eli Mandažieva

Redakční rada:

Mgr. Marija Motejlová-Manolova

Ing. Dimitr Christov

Ak. mal. Todor Yankov

Bojčo Teofilov

Korektor: Kamelia Ilieva

Design a DTP: Jan Liška

Tiskárna: VITOŠ s.r.o.

Vydavatel:

Bulharská kulturně osvětová organizace v ČR
 Americká 28, 120 00 Praha 2
 tel.: 222 520 929, tel./fax: 224 256 719
 e-mail: info@bgklub.cz
 www.bgklub.cz
 Registrační číslo: MK ČR E 11229

Роден глас

Година XXXVII, брой 2/2010
 Списанието се издава с финансовата
 подкрепа на Министерството на
 културата на Чешката република

Главен редактор: Мгр. Ели Мандажиева

Редакционна колегия:

Мгр. Мария Мотейлова – Манолова

Инж. Димитър Христов

Ак. художник Тодор Янков

Бойчо Теофилов

Коректор: Камелия Илиева

Графика и предпечат: Ян Лишка

Печат: VITOŠ s.r.o.

Издател:

Българска културно-просветна
 организация в Чешката република
 Ул. „Америка“ 28, 120 00 Прага 2
 тел.: 222 520 929, тел./факс: 224 256 719
 e-mail: info@bgklub.cz
 www.bgklub.cz
 Регистрационен номер: MK ČR E 11229

Зов в празна зала

НА 10 АПРИЛ, В ДОМА НА МАЛЦИНСТВОТА В ПРАГА, СЕ СЪСТОЯ СРЕЩА СЪС СЪВЕТНИК КРАСИМИР ТОДОРОВ, ЧЛЕН НА КАБИНЕТА НА БОЖИДАР ДИМИТРОВ, МИНИСТЪР НА БЪЛГАРИТЕ ЗАД ГРАНИЦА. ТЕМАТА БЕШЕ ПРОЕКТОЗАКОНЪТ ЗА БЪЛГАРСКИТЕ ОБЩНОСТИ И БЪЛГАРИТЕ, ЖИВЕЕЩИ ИЗВЪН БЪЛГАРИЯ. ПРИСЪСТВАХА ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ НА ТРИ БЪЛГАРСКИ СДРУЖЕНИЯ В ЧЕХИЯ (ОТ СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ ОСЕМНАЙСЕТ) И РОДИТЕЛИТЕ НА ДЕЦАТА, ПОСЕЩАВАЩИ НЕДЕЛНО УЧИЛИЩЕ. ОБЩО ДВАЙСЕТИНА ЧОВЕКА.

Поводът да напиша този материал е подготвяният „Закон за българските общности и българите, живеещи извън Република България“ и решението на министър Божидар Димитров и неговия екип да изпрати в Румъния, Унгария, Словакия и Чехия работна група, която да разясни основните постановки в него.

За да бъде разбран правилно, трябва да започна с обобщението, че стотиците хиляди българи, живеещи зад граница, които не искат да загубят връзката с България, имат нужда от свой министър и лично аз вярвам, че изборът на министър Божидар Димитров е много добре преценен. Неотдавна обсъдих с него въпросите, свързани с организирането на Четвъртия събор на българите в Европа, който ще се състои в Микулчице на 23 май.

... нелегалния начин, по който беше разпространена (или укрита?) информацията за срещата ...

Смятам, че след всичко написано дотук ще бъде правилно разбран, когато дам воля на най-искреното си разочарование от нелегалния начин, по който беше разпространена (или укрита?) информацията за срещата със съветник Красимир Тодоров. Истината е, че ние, представителите на най-старата и голяма организация в Чехия, научихме за нея от обикновен и-мейл, получен в редакцията на списание „Роден глас“ един ден по-рано, който абсолютно с нищо не подсказваше своята значимост. Към мейла беше прикрепено приложение с набързо нахвър-

ляни пет реда, играещи ролята на покана, които не отговаряха на serioзността на събитието и значението на темата. Защото за нас, българите зад граница, тя е важна.

Защо със задачата по разпространението на информацията не беше натоварена Държавната агенция за българите в чужбина? Или Българското посолство в Прага? Или д-р Атанас Белков, представител на българската общност в Комисията за малцинствата към Правителството на Чехия?

Въпросът с разгласата не опира само до личното ни огорчение, а стана причина срещата да протече така, както протече – с минималното участие на хора, които са запознати с проблематиката и могат след това да я предадат по-нататък. И с минимален брой компетентни въпроси, касаещи подготвяния закон. Развихри се най-вече недоволство около работата на Българското посолство в Прага. Не се получи дискусия и следователно липсваше градивен момент.

Без съмнение, има нужда от стратегия в отношенията на България с чедата ѝ зад граница. Въпросът е дали е необходимо това да бъде закон или е достатъчна именно стратегия – каквато беше обявена миналата година. Първият подобен закон беше изготвен през 2000 година и не проработи – може би защото няма нужда от такъв?

И друго: българските общности по света са много различни и онова, което търсят от българската държава също е в много широк диапазон. Мисля, че бих изразил мнението на повечето общности в Европа, като кажа, че на първо място имаме

... имаме нужда от помещения, в които да се срещаме и общуваме

нужда от помещения, в които да се срещаме и общуваме. В Прага и Будапеща този въпрос е разрешен, но сънародниците във Варшава са били изхвърлени от помещенията си от самия посланик Александър Йорданов. Същото се е случило и във Виена.

Другото, от което имаме нужда, са книги и преса. Не е ли възможно да получаваме бройки от новоиздадени книги? Или броеве от големите ежедневници?

Другите нужди са, според мен, индивидуални. През тази година подготвяме четвъртото поредно издание на Събора на българите в Европа, в рамките на който ще отпразнуваме и 130 години от основаване на първото българско сдружение по чешките земи – „Българска седянка“. В тази насока получихме от Бойко Борисов, премиер на България, писмо, което ни насочва да се обърнем за подкрепа към министър Божидар Димитров. Своего участие на Събора са ни обещали Цецка Цачева, председател на Народното Събрание и нейният заместник Георги Пирински. Надяваме се и на финансова подкрепа от страна на българската държава, тъй като очакваме присъствието на над 2000 българи от цяла Европа.

А по въпроса за Закона за българските общности извън България – със сигурност няма да навреди една истинска дискусия с нас, живеещите зад граница. ■

Започна подготовката за Четвъртия събор в Микулчице

НА 27 МАРТ, В БЪЛГАРСКИЯ ДОМ В ПРАГА, СЕ ПРОВЕДЕ ЗАСЕДАНИЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ НА КЛУБОВЕТЕ НА БЪЛГАРСКАТА КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНА ОРГАНИЗАЦИЯ В ЧЕХИЯ. ПРИСЪСТВАХА АТАНАС БЕРЕМОВ, ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КЛУБА В МОСТ, МИХАИЛ АНДРЕЕВ, ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КЛУБА В КЛАДНО, ВАЛЯ РАИЛИЧ, ЧЛЕН НА КЛУБА В ОСТРАВА, ТОМА БОЙЧЕВ ОТ ДЕЧИН, ЯНЧО ЯНЕВ ОТ УСТИ Н. ЛАБЕМ, АТАНАС БЕЛКОВ, ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СДРУЖЕНИЕТО В БЪРНО, А. СТАЙКОВ ОТ ХОМУТОВ И ГАБРИЕЛА БАРИОВА, ЧЛЕН НА КЛУБА В ОЛОМОУЦ. ОФИЦИАЛНИ ГОСТИ БЯХА ДАНЧО МИЧЕВ, КОНСУЛ НА БЪЛГАРСКОТО ПОСОЛСТВО В ПРАГА, ЕЛЕНКО НАЧЕВ, ДИРЕКТОР НА БЪЛГАРСКОТО УЧИЛИЩЕ В ПРАГА И ВОЛОДЯ ГОЦЕВ, ИЗПЪЛНЯВАЩ ДЪЛЖНОСТТА ДИРЕКТОР НА БЪЛГАРСКИЯ КУЛТУРЕН ИНСТИТУТ.

Темата, която събра представителите на клубовете на Българската организация и Бърненското сдружение, беше предстоящият Четвърти събор в Микулчице, по време на който ще се отпразнуват и 130 години от основаването на първото българско сдружение – „Българска седянка“.

Събранието откри и основните точки изложи председателят на Организацията Антон Стамболийски. В увода той съобщи направеното до момента – разпратените покани

до българските сдружения в Европа и потърсената подкрепа от Държавната агенция за българите в чужбина. Съобщи, че лично премиерът Бойко Борисов е упълномощил Божидар Димитров, министър на българите зад граница, да бъде патрон на изявата, но това все още подлежи на уточнение. Своето участие е потвърдила Цецка Чачева, председател на Народното Събрание на България и нейният заместник Георги Пирински, който през миналата година откри паметника.

Антон Стамболийски засегна и финансовата страна на събитието. Представи предварителния разчет и сумите, които се предполага, че ще бъдат похарчени по отделните точки. Най-голямата тежест, както винаги, ще поеме Пражкия клуб, въпросът е с какви средства могат да помогнат онези от Клубовете, които разполагат с такива. Очаква се финансова подкрепа и от българската държава. Петър Попов, заместник-председател на Пражкия клуб припомни, че всеки Клуб може да подаде проект и съответно да поиска субсидии за изявата и от местната управа.

Димитър Христов, изпълнителен секретар на Организацията, показа почетните плакети „130 години организирано българско движение в чешките земи“, които ще бъдат връчвани на Четвъртия събор.

Освен по въпроса за финансирането, Валя Раилич, счетоводител и член на Българския клуб в Острава, директно постави въпроса какво ново ще донесе Съборът, с какво ще обнови ежегодната програма и с какво ще привлече младите хора. Отговорите се различаваха в детайлите, но като цяло всички се спряха на смисъла, който българската общност влага в Събора в Микулчице – обобщението с няколко думи изрази Атанас Белков, Председател на сдружението в Бърно, това е „едно събиране, екскурзия и възможност да се видим. А че липсват млади-

те – това е позната болка за всички сдружения.“ Антон Стамболийски изтъкна, че разликата в поколенията и вкусовете им няма как да бъде преодоляна. „Няма как да поканим модни фолк звезди, дори и за да привлечем младите – каза той. – Това място за нас е символично – като Шипка, при мисълта за която лично аз настръхвам и чувствам, че съм българин. А че Съборът не е маловажен, говори и откликът, който получаваме от най-висши места.“ Подобна гледна точка изрази и Димитър Христов: „Ако младите хора имат чувството, че са българи и че личностите на Св. Св. Кирил и Методий имат някакво значение за тях – ще дойдат. Съборът в Микулчице е най-вече пиетен акт и изказване на почит към тях. А от друга страна – кога друг път ще се видим, както сме пръснати из цялата страна? Кога българите от Прага ще се срещнат с българите от Оломоуц и Острава? Именно там, в Микулчице – и в това е смисълът.“

Антон Стамболийски предложи да се гласува организирането на Събора и той беше отгласуван единодушно. „Две мнения няма“ – подхвърли кратко и Таня Мандикова, председател на Българския клуб в Пилзен.

В последвалата точка „разни“ на заседанието, Еленко Начев, директор на българското училище „Д-р Петър Берон“ в Прага подкрепи изявата. Пражкия клуб ежегодно осигурява автобус, предназначен специално за училището и всички желаещи да присъстват, имат възможност да го направят. Директор Еленко Начев предложи учениците, постигнали най-добри резултати през годината, да получат своите награди именно по време на Събора в Микулчице.

Подкрепа за изявата изрази и Володя Гоцев, изпълняващ длъжността директор на Българския културен институт. Освен това той използва предоставената му възможност и изказа и подкрепата, която Българският културен институт ще продължи да оказва на Българското училище. Той предложи съвместно с учениците да бъде разработена мултимедийна презентация

на културния туризъм в България, която ще бъде прожектирана в галерията на Института.

Антон Стамболийски отпрати към Володя Гоцев въпрос за символична финансова подкрепа от страна на БКИ. Изпълняващият длъжността директор изяви добра воля и обеща да провери възможностите.

След закриване на официалната част продължиха разговорите „в кулоарите“, на които представителите на отделните Клубове споделиха помежду си своите планове и болки. След това се пръснаха и поеха път към различните краища на Чехия. ■

Събора одобриха и членовете на Пражкия клуб

НА 2 АПРИЛ, В ДНЕВНИЯ КЛУБ НА БЪЛГАРСКИЯ ДОМ, В НЕФОРМАЛНА ОБСТАНОВКА, СЕ СЪСТОЯ ОРГАНИЗАЦИОННО СЪБРАНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ КУЛТУРНО-ПРОСВЕТЕН КЛУБ В ПРАГА. ОСНОВНАТА ТЕМА И ТУК БЕШЕ ЧЕТВЪРТИЯТ СЪБОР НА БЪЛГАРИТЕ В МИКУЛЧИЦЕ И ОТБЕЛЯЗВАНЕТО НА 130-ТА ГОДИШНИНА ОТ ОСНОВАВАНЕТО НА „БЪЛГАРСКА СЕДЯНКА“, КОЙТО ЩЕ СЕ СЪСТОИ НА 22 МАЙ В МИКУЛЧИЦЕ.

Събранието беше свикано според правилата, залегнали в Устава на Пражкия клуб и организацията, изискващи провеждането на събрания и запознаване на членовете с планираните събития и предстоящите за решаване въпроси.

И тук, Антон Стамболийски представи направеното до момента и онова, което предстои. Информира членовете за цялостната програ-

ма на изявата, според която освен самия Събор, ще се проведе и конференция, посветена на 130-та годишнина от основаването на организираното българско присъствие по чешките земи. По предварителен план в нея ще вземат участие проф. Пламен Павлов, преподавател във Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“ и проф. Боряна Христова, директор на Националната библиотека Св. Св. Ки-

рил и Методий“ в София. Конференцията ще се състои на 21 май, петък, в Дома на малцинствата в Прага.

Според Православния календар, Организационното събрание се проведе на Разпети Петък. Ето защо след приключване на официалната част всеки присъстващ получи яйца и козунак по повод предстоящия най-голям християнски празник – Великден. ■

Основополагащите „70“ и

ВСЕКИ, КОЙТО Е ДОРИ И НАЙ-БЕГЛО ЗАПОЗНАТ С ИСТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКАТА ОБЩНОСТ В ЧЕХИЯ, НЕСЪМНЕНО Е ЧУВАЛ НЕ ЕДНА И ДВЕ ВЪЗХВАЛИ ЗА 70-ТЕ И 80-ТЕ ГОДИНИ НА МИНАЛИЯ ВЕК. ТОВА Е ВРЕМЕТО, КОГАТО СЕ ФОРМИРА СТРУКТУРАТА НА БЪЛГАРСКАТА КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНА ОРГАНИЗАЦИЯ И НЕЗАВИСИМО ОТ МНОЖЕСТВОТО СЪБРАНИЯ, ОСТАВАТ ВРЕМЕ И СРЕДСТВА ЗА ЕКСКУРСИИ, КОНЦЕРТИ, СЪБОРИ И КУПОНИ, КОИТО СЪБИРАТ ПО НЯКОЛКОСТОТИН БЪЛГАРИ. ИЗ ЦЯЛА ЧЕХИЯ СЕ КУПУВАТ ИЛИ ВЗЕМАТ ПОД НАЕМ ДОМОВЕ И ПОМЕЩЕНИЯ ЗА БЪЛГАРСКИТЕ КЛУБОВЕ, ЗАПОЧВА ИЗДАВАНЕТО НА СОБСТВЕНО СПИСАНИЕ. КЪДЕ Е МАГИЯТА?

Първата голяма емигрантска вълна пристига от България в Чехословакия след 23.04.1948 г., когато между двете държави е подписан Договор за сътрудничество. Втората е през 1957 г. След пристигането си, хората започват работа в земеделието, строителството и големите промишлени райони като Острава. Договорите им са за ограничен период от време, но година след година се продължават. „Дойдохме през 1957 – споделя Атанас Беремов от Мост – уж за година и половина. Ако направо ни бяха казали, че е за пет години – нямаше да дойда. Но все казваха, че е още само за една година, после още за една и така станаха пет – шест. Приятелите в България се ожениха.“ Така много от тях сключват бракове и остават в Чехословакия. По този начин в началото на 70-те години

има голяма българска общност, която е базата за създаване на организационна дейност.

Български сдружения, разбира се, се създават много по-рано. Най-старото е „Българска седянка“, регистрирано през декември 1880 г. През 30-те години на века, градинарите в Бърно и Острава също създават свои сдружения. Те, заедно с много нови, след Втората световна война се превръщат в Български културно-просветни клубове, много от които съществуват до днес.

Водещ е клубът, който е в столицата – Пражкият. На 23.09.1976 г. за негов председател е избран доц. Борис Каменов. Именно той се заема със създаването на съвременната структура на Българската организация и разделението ѝ на клубове – система, работеща до днес.

„От Посолството ме увещаваха да стана председател – разказва Борис Каменов – но аз работех в Академията на науките, където и без това бях много зает и много не исках. Накрая приех, но поисках да ми дадат свобода и възможност да организирам работата по моя преценка.“ На събрание на 21.10.1978 г. е създаден Съвет на председателите на българските културно-просветни клубове с цел да се координира дейността им и изразходването на финансовите средства. „В началото имахме около десет клуба – казва Борис Каменов – след това станаха 23. Създадохме системата така, че клубовете да работят самостоятелно. Онези, които печелеха, се издържаха и помагаша на онези, които нямаша приходи.“

В края на 80-те години, клубовете са 23, от тях 14 в Чехия и 9 в Словакия. В Чехия са в градовете Прага, Бърно, Острава, Пилзен, Кладно, Мост, Хомутов, Чешке Будейовице, Храдец Кралове, Млада Болеслав, Усти н. Лабем, Соколов, Оломоуц и Либерец. Според документите, клубовете са автономни, ръководят се от Управителни съвети и Ревизионни комисии, избирани за срок от 2 години. Върховен орган на Организацията е Събранието на председателите на културно-просветните клубове.

През 1971 г. е закупен Българският дом в Прага, след това и домовете в Острава и Млада Болеслав. В останалите градове са взети помещения под наем – градските управи обикновено предоставят за целта удобни и подходящи помещения в центъра на града, отстъпвани за минимален наем. Прага, Острава и Млада Болеслав започват финансово да подкрепят останалите клубове. Започва да се издава и списание „Роден глас“.

Съвета на председателите

активните „80“ на миналия век

Благодарение на развиваната стопанска дейност, Организацията разполага с финансови средства и има възможност да организира разнообразни културни изяви. По традиция това са чествания на народни и национални празници и на лични юбилеи. По случай 1 юни за децата се организират карнавали. През 1984 г. към Пражкия клуб е създаден танцов състав, за който Отечествоният фронт подарява 24 носии. През 1984 г. списание „Роден глас“ съобщава за „земляческа среща“ между служителите от предприятието „Петрол“ в гр. Враца и техните земляци в Прага. „До късно вечерта Клубът се огласяше от северняшки и любими стари градски песни.“

Организира се и посрещане на Нова година. „И тази година – пише през 1984 г. „Роден глас“ – Българският културен клуб в Прага урежда традиционна Новогодишна вечер. Тя ще се състои на 15 декември в Дома на железничаря, в най-голямата зала – „Маяковски“. В художествената програма ще участва музикална група от България. Ще има богата томбола с няколко големи награди: самолетен билет до България и обратно, карта за 14-дневна почивка на море и др.“ Съобщението е с две забележки: Обърнете внимание на наградите и не се заблуждавайте, че мнозинството наистина се е побрало само в една зала. Една е била заплатена, а пълни са били всички.

Крупна изява е проведеният през 1988 г., по инициатива на Клуба в Бърно, семинар на тема „България от Освобождението до наши дни“. Участие в него вземат видни учени от България, Чехословакия, Унгария, Полша и Австрия.

Активно е сътрудничеството с Комитета за българите в чужбина, който по това време разполага със средства и финансира срещи между българските общности в чужбина, изпращането на изложби и организирането на концерти. Представители на общността участват в изяви на Комитета – например в Събора, посветен на 1300 години от основаването на

Карнавал по случай Деня на детето

българската държава и в Събора по повод Илинденското въстание. Ежегодно се изпращат деца в българските летни лагери.

Има и още нещо, за което в докладите от онова време не се споменава много, а днес е позабравено. Борис Каменов го отмята с едно изречение – „организацията беше обърната към сънародниците, да им помага.“ В действителност става въпрос за много сериозна, човешка подкрепа. Председателят на Клуба в Бърно Христо Ковачев помага на свои сънародници да си намерят жилище, да изпратят децата си да следват и да си намерят работа – всичко това единствено благодарение на личните си връзки. Борис Каменов съдейства на българите, пристигнали

като земеделски работници, да получат право да продължат следването си във висши учебни заведения. Става въпрос за над 300 души, които впоследствие завършват различни професии.

„Имаше хора – споделя Борис Каменов. – Хора, които бяха подготвени за своята работа и имаха желание да я вършат. Повечето членове на Управителните съвети бяха висшисти. Да изберат човек в ръководството беше уважение и чест. Имаше период, през който Управителният съвет на Пражкия клуб наброяваше 13 човека. И всеки имаше свой ресор, за който отговаряше. И си избираше хора, с които да работи. И се работеше леко. Днес времето е друго и носи със себе си нови промени.“ ■

Доц. Борис Каменов, к.т.н.

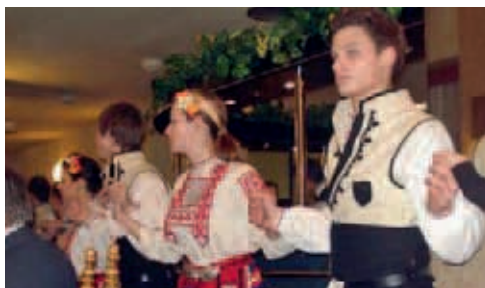

По време на Втората световна война пристига да следва в Братислава. За участие в нелегалното движение е затворен от нацистите и посреща края на войната в затвора. След това се премества в Прага и завършва строително инженерство. За няколко години се връща в България, но след това отново пристига в Чехия, където трайно се установява. Работи в Академията на науките, където постепенно става доцент и кандидат на техническите науки. Дълги години е зам. директор на звено *Apřikovaná zemní mechanika*. Дългогодишен председател на Българската културно-просветна организация.

В края на настоящата година Борис Каменов ще отпразнува юбилей – роден е на 12.12.1920 г.

Български празник в Бърно

НА 13 МАРТ, СЪБОТА, В БЪРНО СЕ ОСЪЩЕСТВИ ТРАДИЦИОНЕН ПРАЗНИК, ПОСВЕТЕН НА ДВЕ ЗНАЧИМИ СЪБИТИЯ: НАЦИОНАЛНИЯ ПРАЗНИК 3 МАРТ И ПОСРЕЩАНЕТО НА БАБА МАРТА.

В залите на хотел „Слован“, в центъра на Бърно, се събраха над 200 сънародници и техните приятели от Бърно и околностите (Třebíč, Znojmo). Възрастовият диапазон беше невероятен – от бебета и малки деца до достолепни сеньори. Участието на цели семейства, застъпени от три ге-

нерации, е неповторим феномен и безспорно придава на тези срещи буквално семейна атмосфера. Във връзка с това, нашето възхищение заслужава и обслужващият персонал – да се промъкваш между лудуващи деца и бавно пристъпящи сеньори със сигурност не е толкова просто!

След официалното откриване последва изпълнение на фолклорния състав „Китка“. То пожъна мощни аплодисменти и създаде истинска българска атмосфера.

Безпогрешно подбраното музикално оформление на вечерта беше

заслуга на Станислав Велев. Народните ритми се редуваха със съвременни популярни песни и мелодии. Дансингът беше постоянно пълен. Важна съставна част на програмата беше томболата. Тазгодишната не можеше да се похвали, че е от най-богатите, но и така донесе на печелившите радост и хубави награди, най-сладката от които беше шоколадовата торта.

Времето, прекарано с приятели, отмина бързо и приятно. Около полунощ с голямо нежелание се разотдохме по домовете си с пожелание за хубава пролет. ■

В Бърно се проведе отчетно-изборно събрание

НА 13 ФЕВРУАРИ, В ХОТЕЛ „СЛОВАН“, БЪЛГАРСКОТО КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНО СДРУЖЕНИЕ В БЪРНО ПРОВЕДЕ ОТЧЕТНО-ИЗБОРНО СЪБРАНИЕ. ДНЕВНИЯТ РЕД ВКЛЮЧВАШЕ ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА НА СДРУЖЕНИЕТО И ТАНЦОВИЯ СЪСТАВ „КИТКА“, ОТЧЕТЕН ДОКЛАД НА РЕВИЗИОННАТА КОМИСИЯ, ОСТАВКА НА СТАРОТО РЪКОВОДСТВО, ИЗБОР НА НОВО И ПРИЕМАНЕ НА ПРОЕКТОПЛАН ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2010 Г.

Събранието се проведе под председателството на Атанас Белков, който изнесе отчетния доклад за дейността на Сдружението. Отчетният доклад на Ревизионната комисия представи Райчо Велев. От името на Управителния съвет, той благодари на членовете на Сдружението за присъствието им в проведените акции. „Членовете на една организация са нейното най-голямо богатство“ – каза той и направи съпоставка с началото през 2002 година, когато сдружението е било пререгистрирано. На събранията са

присъствали по 10–12 души, а дейността е била почти нулева. Постепенно тя се активизира, започват да се провеждат най-разнообразни изяви и приходи пристигат от Магистрата на Бърно, от Южноморавската област и от Министерството на културата в Чехия.

В новото ръководство са избрани: д-р Атанас Белков, инж. Георги Жилев, Георги Георгиев, Крум Митов, Цветина Петрова, инж. Христо Донов, Властимил Флек, Далибор Лачев.

Планираните са 2010 изяви са ограничени поради малкото до-

тации, които се очаква да постъпят. Планират се традиционно две вечеринки: състоялата се през март и предстоящата през декември. Второто събитие е участието на Събора в Микулчице. Със съдействието на БКИ в Прага се планира откриването на изложба в залата на Бърненския културен център. Предвиждат се целогодишни участия на състав „Китка“ в различни изяви на българската общност. ■

Текст: по протокола, воден от Янка Велева

Втората Кинопанорама се проведе в „Луцерна“

Програмата на второто издание на Кинопанорамата беше разделена на три основни секции. Първата, най-престижната, представи три български филма, създадени през 2008 и 2009 година. Прожекциите се състояха във вечерните часове, в кино „Луцерна“. Следобедните часове бяха резервирани за късометражни, документални и анимационни филми, които се прожектираха в галерията на Българския културен институт. Нова за Кинопанорамата беше съпроводящата програма, която представи български филмови плакати и организира експериментален филмов уъркшоп. Куратор на Кинопанорамата, както и миналата година, беше българският музикант, композитор, актьор и режисьор Стефан Вълдобрев. Като гости от България

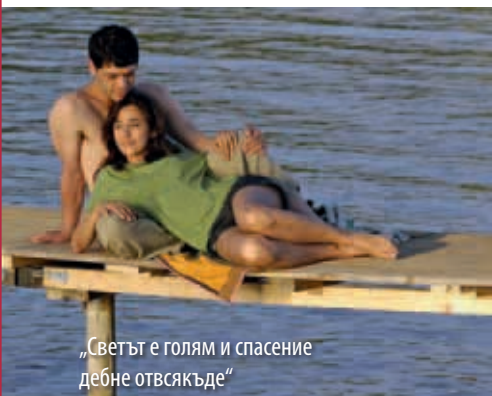
пристигнаха Стефан Вълдобрев, Мартин Младенов от „Бидон филм“ и режисьорът Никола Бошнаков.

ИГРАЛНИЯТ ФИЛМ, КОЙТО ОТКРИ КИНОПАНОРАМАТА,

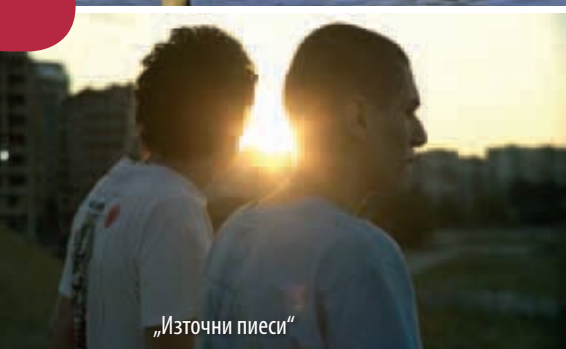
е сред най-звездните от последните години в България – „Светът е голям и спасение дебне отвсякъде“ (2008) на режисьора Стефан Командарев. Ако решите да потърсите наградите, които е спечелил на филмови фестивали по цял свят, можете да отворите страницата на филма <http://www.theworldisbig.com> и сами да решите кои са най-престижни. Има мнение, че най-престижни са пълните кинозалони

ОТ 24 ДО 27 МАРТ, В ПРАГА СЕ ПРОВЕДЕ ВТОРАТА КИНОПАНОРАМА НА СЪВРЕМЕННОТО БЪЛГАРСКО КИНО, ОРГАНИЗИРАНА ОТ БЪЛГАРСКИЯ КУЛТУРЕН ИНСТИТУТ В ПРАГА. В ПРОГРАМАТА БЯХА ВКЛЮЧЕНИ СЪВРЕМЕННИ БЪЛГАРСКИ ИГРАЛНИ, ДОКУМЕНТАЛНИ, АНИМАЦИОННИ И КЪСОМЕТРАЖНИ ФИЛМИ. СЛЕДОБЕДНИТЕ ПРОЖЕКЦИИ СЕ СЪСТОЯХА В ГАЛЕРИЯТА НА ИНСТИТУТА, А ЗА ВЕЧЕРНИТЕ, НА КОИТО БЯХА ПРОЖЕКТИРАНИ ИГРАЛНИТЕ ФИЛМИ, СЛУЖИТЕЛИТЕ НА ИНСТИТУТА СПЕЧЕЛИХА ЕДНО ОТ КИНАТА С НАЙ-ЗВУЧНИ ИМЕНА В ПРАГА – ЛУЦЕРНА. КАКТО И ПРЕЗ МИНАЛАТА ГОДИНА, КОГАТО СЕ СЪСТОЯ ПЪРВОТО ИЗДАНИЕ НА КИНОПАНОРАМАТА, ЗАЛАТА БЕШЕ ПЪЛНА.

„Светът е голям и спасение
дебне отвсякъде“

„Източни пиеси“

„Единствената любовна история,
която Хемингвей не описа“

и Васко загиват на място, а техният син Алекс получава тежка амнезия. Дядо му, Бай Дан, пристига от България с идеята да го върне у дома, но обърканото съзнание на внука така и не успява да го разпознае. Двамата потеглят обратно през живописните къччета на Европа, оборудвани само с велосипед, табла и цялото време на света. За Алекс завръщането вкъщи се превръща в пътуване назад към миналото и обратно към себе си, по време на което пред очите ни, вплетен в откъслечни ретроспекции, се ниже разказът за неговото детство и родителите му. Макар историята често да е прорязвана от драматизъм, всичко е обгърнато в меката светлина на спомена и създава усещане за уют. Хората обичат и страдат с еднаква страст, плачът и смехът крачат неотлъчно един до друг, а някъде помежду им се прокрадва философията на живота – толкова дълбока и всеобхватна, че може да я зърнеш само в онзи специален миг, преди хвърлените зарове да се плъзнат по полираната повърхност на таблата.

Вторият игрален филм е „Източни пиеси“ (2009) на режисьора Камен Калев. Това е филмът, за който френският вестник „Либерасион“ пише: „Ако пропуснете това заглавие, след пет години ще изглеждате глупаво.“ През 2009 г. филмът с успех участва в „Петнайсетдневка на режисьорите“ в Кан. Заслужава да отбележим, че това е първият български филм, попаднал в официалната селекция на фестивала в Кан от 1990 година.

Филмът разказва за двама братя, изгубили връзка по между си, внезапно изправени един срещу друг. Георги, член на неонацистка групировка, участва в сблъсък, докато Ицо е страничен наблюдател и успява да спаси турско семейство. От Георги се очаква активно участие в по-големи акции и той поставя под съмнение сериозната си ангажираност в групировката, докато Ицо си задава въпроса дали красивото турско момиче, спасено от него, не би могло да го спаси от тъжния му живот в София. Единственият начин двамата братя да разберат какво всъщност искат от живота си, е да открият отново пътя към себе си и един към друг.

„Имах някаква история в главата си, която да се снима с малък екип – разказва за създаването на филма режисьорът Камен Калев. – Тръгна от паралелни сюжети за четирима млади хора. В крайна сметка стана филм за това как един човек от много задръстено състояние, в което явно страда, може изведнъж да се разчупи и от него да паднат хиляди тежести и какво е нужно да стане, за да се освободи“ – обобщава режисьорът с усмивка идеята на филма.

„Другият персонаж – на по-малкия брат Георги, е на един малък пич, който е супернеориентиран в днешното време. За мен интересното беше, че Ицо – по-големият, има много сериозни проблеми с наркотиците, докато Георги има коренно различни проблеми. Но при двамата основата е една – цялостна липса на хармония.“ В този момент се появява едно момиче, което започва да говори за пробуждане на души. Това е героинята на турската актриса Саадет Изил Аской, която Калев среща преди няколко години и която харесва първоначално за друг проект. Той казва, че след като я вижда за втори път, историята някак се подрежда.

Снимането на филма е белязано с трагедия, свързана с вдъхновителя и изпълнителя на една от двете централни роли, скулптора Христо Христов. „Той е причина да бъде създаден филма изобщо – казва режисьорът – Ползвах детайли от неговия живот, това, което ми споделяше. Той започна да тегли всичко около себе си – превърна се в основния персонаж (вероятно и затова името му във филма не е сменено с друго). Имаше някакъв момент, в който се чудех кой трябва да изиграе ролята на Христо, но в последствие осъзнах, че ако не е самият той, ще изгубя много от детайлите, които изграждат неговия образ. Това са всички неща, които правят този персонаж толкова силен и вълнуващ. Когато му предложих ролята, той се съгласи, без изобщо да се замисля. Направихме няколко актьорски теста и се оказа, че той изобщо не се страхува или променя пред камерата. Така решихме той да изиграе себе си. И слава богу, защото Христо е сърцето на филма.“ В противовес на целия позитивизъм, с който е за-

снет филма, реалността зад кадър е, че малко преди края на снимките Христо почива. „Той най-много вярваше във филма и адски много се кефеше. Беше на 39, ултраталантлив дърворезбар. Снимах неговия живот – там, където живее и цеха, в който работи, Ники, която му е приятелка в живота и във филма. Христо беше човек, лишен от всякакъв конформизъм. Човек много истински, директен, свободен от всякакви предразсъдъци и условности и същевременно доста беззащитен, чувствителен и много забавен. Сега остава филмът с него и за него.“ Христо дори не успява да гледа лентата, когато умира, все още има незаснети моменти.

Най-малко известен е третият и последен от игралните филми на кинофестивала – „Единствената любовна история, която Хемингуей не описа“ (2008) на режисьора Светослав Овчаров. Лентата печели националните награди за 2009 г. – за най-добър филм и най-добра режисура. Финансирането на филма е осигурено благодарение на наградата на Балканския филмов фонд за сценарий в Солун, спечелена през 2004 г.

Сюжетът проследява измисленото пребиваване на младия Хемингуей в България, по време на което той успява да се сблъска с милите родни нрави и дори да срещне любовта, макар и съвсем за кратко. Ърнест е кореспондент на вестник, разболял се от малария в Истанбул. На път за Париж се напива в Ориент експрес и след скандал във влака – изхвърлен на малка българска гара. Началникът ѝ и дъщеря му го приютяват, въпреки че го подозират в шпионаж. За сърцето на русокосата девойка едновременно се борят местният лекар и романтичният полицейски началник, но тя се влюбва в появилия се отникъде начетен американец. Между двамата прехвърчат любовни искри над каца с грозде, редят се заклинания за гонене на болести над вино с хашиш и се кроят планове за заминаване на Запад. Като цяло филмът е мрачен (действието се развива най-вече през нощта) и романтичен по леко архаичен, но мил начин. Не натоварва със сложни отговори на още по-сложни екзистенциални въпроси и е лек и неангажиращ – една мелодично разказана, простишка история.

СЛЕДОБЕДНИТЕ ЧАСОВЕ НА КИНО-ПАНОРАМАТА БЯХА ОТРЕДЕНИ НА КЪСО-МЕТРАЖНОТО КИНО

и в частност на продукцията на „Бидон филм“. През декември 2008 г. филмите им са представени и от Чешкия център в София, по това време под ръководството на Михаил Велнер Поспишил.

Централните фигури в „Бидон филм“ са Никола Бошнаков и Димитър Таралежков.

Никола Бошнаков е роден в София през 1977 година. На 18 години започва работа в ЗММ (Завод за металообработващи машини), като бояджия в цех – втора боя. В средата на 1996 се захваща с бързоразвиващ се малък бизнес – разпространение на вестници. За една година успява да разшири предприятието до седем павилиона и кръчма. После отива граничар. В следващата година фалира два пъти. В края на миналия век се захваща и с видеотека, но фалитът го намира дори и на последната спирка на автобус 306 в жк. „Младост II“. Записва Нов български университет, където съвместно с Димитър Таралежков и Олег Константинов поставя началото на „Бидон филм“. Защишава бакалавърска степен през 2007 с филма „Алтънджиите идат!“.

Димитър Таралежков е роден през 1980 г. Семестреално завършва Нов български университет през 2004 г., специалност „Кино и телевизионна режисура“. По време на следването си започва да свири на китара. Една година по-късно има над 30 авторски песни и получава наградата ПОКИ (Поети с китара – фестивал за авторска песен гр. Харманли) за дебют.

Историята на „Бидон филм“ е достойна за сериал. Започва през 2000 година когато бояджията от завода за металорежещи машини в София, а по-късно бизнесмен –

Никола Бошнаков

Димитър Таралежков

Никола Бошнаков, записва кинорежисура в нов български Университет. Там се запознава с Димитър Таралежков и Олег Константинов и тримата поставят началото на „Бидон филм“. Каквото и да мислим за бидоните и онова, което се слага в тях, групата твърди, че името идва от „Bidonville“ – градове на бедняци и несретници в развитите държави и от „Il bidone“ – филмът „Измамата“ на Федерико Фелини.

До семестриалното си завършване през 2004, групата създава под шапката на „Бидон филм“ над 20 филма във всякакви дължини, форми и формати. След това всеки от членовете тръгва в различна посока. Операторката Ана Стоянова се специализира в снимането на сватби, Олег Константинов започва работа като монтажист, Никола Бошнаков се връща към търговията с вестници, а Митко Таралежков се прибира в родния си Бургас.

Първото насърчително признание идва с филма „Бургас на Таралежков“, който е отличен с награда на студентския фест в Балчик. Отново в Балчик, през 2006 г., е отличен и филма на Никола Бошнаков „Алтънджиите идат!“, който печели

награда на публиката за най-добър български филм. Следва второ място на Vaasa Wildlife Film Festival – в категорията „Low Budget – Big Impact“ и на Десетия кинофестивал на НБУ – награда на публиката за най-добър документален филм.

На Кинопанорамата бяха прожектирани няколко от култовите филми на групата: „Лешпер комерс инс.“ (2005) на Димитър Таралежков, „Алтънджиите идат!“ (2006) на Никола Бошнаков, „Бургас на Таралежков“ (2003) и „София Видео Гайд“ (2007) на Никола Бошнаков, осъществен съвместно с чешкото сдружение „Паралакс“.

Неписано правило е, че за експерименталното кино се пишат насърчителни и позитивни статии. Най-малкото, защото борбата им за слънчева светлина и живот е почти епична. Освен това, независимо от качеството си, в много случаи отстояват идеи, чиято цел е да накарат ленивата мисъл отново да се раздвижи. Какво казва Никола Бошнаков за своя филм „София Видео Гайд“: „Това е филм, който трябва да даде повод човек да не се отчайва. Колкото и да е слаб, колкото и недостатъци да има, той тръгва с голи гърди срещу една порочна

система. Със сигурност ние имаме хора, които могат да правят кино. Важното е да са достатъчно смели, за да бъдат себе си. Този филм иска да им даде повод да го направят. Наясно съм, че това е ниска летва, но всеки трябва да знае, че може да я прескочи, стига да вярва, че е възможно.“

Или както отговаря един от героите на Таралежков на въпроса какъв е резултатът: „0:0, братле, ама засега сме победители!“

В РАМКИТЕ НА СЪПРОВОЖДАЩАТА ПРОГРАМА

беше открита изложба на български филмови плакати, която припомни класически произведения на българското кино като „Козият рог“, „Момчето си отива“, „Осъдени души“, „Бон шанс“ и др.

По време на пресконференцията Кураторът на кинопанорамата – Стефан Вълдобрев, се спря на визията си за българското кино през последните години и критерият, приложен при подбора на филмите. Той изтъкна, че през последните години българското кино е в очевиден възход. „Раждат се жанрово много разнообразни филми – каза той – и ние също сме подбрали три съвсем различни филма, всеки от които защитава своето присъствие в жанра. Ще открием с филма „Светът е голям и спасение дебне отвсякъде“, който е една много добре разказана история – тоест той е като филмите, в които чешките творци са майстори. Да разказват история – това е нещо, което чешкият филм умее много добре. Българското кино също го е умеело и плакатите, които виждате, са към филми, които са именно много добре разказани истории – онова, към което българското кино се връща.“

Неочаквано удоволствие за всички присъстващи беше официалното откриване на Кинопанорамата. Изненадата на организаторите беше участието на чешката музикална група „Cava“, която изпълни хитове от известни български филми – на първо място от „Козият рог“, с което предизвикаха вълна от умиление и създадоха съответното настроение. ■

Официалното откриване на Кинопанорамата в Българския културен институт

Закон за българските общности и българите, живеещи извън Република България

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон урежда отношенията на българската държава с българите и българските общности извън Република България, както и правомощията и взаимодействието между компетентните български институции.

Чл. 2. Българските общности извън Република България обединяват българските граждани и лицата от българска народност с чуждо гражданство, живеещи на територията на държавата по пребиваване.

Чл. 3. (1) Българин, живеещ извън Република България, съгласно този закон е лице, което:
– има поне един възходящ от българска народност,
– носи българско самосъзнание и – пребивава постоянно извън територията на Република България.

(2) Българска народност се доказва с документ, издаден от: 1. компетентен български държавен или чужд държавен орган; 2. организация на българи, живеещи извън Република България, призната от компетентния български държавен орган за поддържане на връзки с тях; 3. българската православна църква.

(3) Българска народност може да се доказва и по съдебен ред пред български съд.

Чл. 4. (1) Българската държава съдейства за създаването на благоприятни условия за развитие на лицата от българските общности извън Република България чрез защита на техните права и законни интереси, съобразно принципите на международното право.

(2) Българската държава подкрепя организации на българските общности извън Република България, чиято дейност е насочена към съхраняване и развитие на българската езикова, културна и духовна традиция.

Чл. 5. (1) Министерският съвет възлага на съответните министри и ръководители на други ведомства провеждането на държавната политика към българите и българските общности

извън Република България, изгражда структури, отговорни за това, и определя механизмите за координиране на техните действия.

(2) Към дипломатическите и консулските представителства на Република България в държавите, в които има български общности, могат да се създават консултативни органи на българите в държавата по пребиваване.

Чл. 6. На българските физически и юридически лица и на чуждестранните лица и организации се предоставят, съобразно правомощията на съответните държавни органи, данъчни, митнически и други облекчения при оказване на материална и финансова помощ на българските общности извън Република България.

Чл. 7. Българските дипломатически или консулски представителства оказват помощ, консултации и съдействие на лицата от българските общности извън Република България.

Чл. 8. (1) В българските дипломатически или консулски представителства се създават регистри на българските граждани, лицата от български народност с чуждо гражданство, както и техните низходящи, пребиваващи на територията на държавата по пребиваване.

(2) Регистрацията на българските граждани, живеещи извън Република България, в българските дипломатически или консулски представителства в държавите по пребиваване се извършва при спазване на изискванията на Закона за защита на личните данни.

Чл. 9. Българската държава подпомага българите и българските общности, живеещи извън Република България, в осъществяването на техните индивидуални и колективни религиозни права, когато те са свързани със съхраняването и развитието на българската идентичност, език и култура.

Глава втора ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА БЪЛГАРИТЕ, ЖИВЕЕЩИ ИЗВЪН ИЗВЪН РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Раздел I Общи положения

Чл. 10. Българската държава осигурява закрила на българите, живеещи извън Република България, в съответствие с принципите на международното право и международните актове, като защитава техните права и законни интереси.

Чл. 11. На лицата от българските общности извън Република България се осигуряват възможности за запознаване с българска култура и наука и за участие в нейното развитие според желанието и интересите им, като за целта Република България чрез съответните институции:

1. изпраща печатни издания, технически носители на информация и други материали за запознаване с живота, културата и други сфери от развитието на България;
2. организира срещи със специалисти и дейци в съответните области;
3. насърчава и подпомага създаването и дейността на центрове за популяризиране и развитие на българската култура и наука на територията на съответните държави;
4. организира културни, научни и други прояви на територията на съответните държави или в Република България, включително с участието на международни организации и представители на науката, изкуството, културата и спорта;
5. предоставя при възможност помещения и обзавеждане на организации на български общности зад граница за осъществяване на културно-просветни, научни и други дейности.

Чл. 12. (1) Българско национално радио и Българска национална телевизия създават и разпространяват програми, предназначени основно за българите, живеещи извън Република България, с цел информационното им осигуряване.

(2) Българска държава създава условия за излъчването на програмите на Българско национално радио и Българска национална телевизия посредством спътници върху покритието на териториите, на които има български общности.

Раздел II Трайно установяване

Чл. 13. (1) Българите, живеещи извън Република България, които не са български граждани, получават безплатно по облекчен ред визи за многократно влизане и пребиваване на територията на Република България, като се освобождават от такси за обработка на документите, когато престоят им е с образователни или научни цели или по покана на специализираните органи по глава Трета.

(2) При пребиваване на територията на страната българите, живеещи извън Република България, които не са български граждани, ползват облекчения при заплащане на държавни такси, свързани с уреждане на тяхното пребиваване или установяване в Република България, по ред и при условия, определени от Министерския съвет.

Чл. 14. На българите, живеещи извън Република България, се предоставят митнически облекчения при трайно завръщане или заселване в Република България.

Чл. 15. При издаване на документи, свързани с гражданската им регистрация, българи, живеещи извън Република България, които са чуждестранни граждани или лица без гражданство, заплащат такси в размер, определен за българските граждани.

Чл. 16. (1) Българи, живеещи извън Република България, които не са български граждани могат да упражняват право на труд при пребиваване в страната след получаване на разрешение за работа по облекчен ред.

(2) Българите, живеещи извън Република България, които не са български граждани, могат да извършват стопанска дейност в Република България, да инвестират, да възстановяват правото си на собственост и да придобиват наследство, съгласно действащото законодателство, по реда и при условията, предвидени за български граждани, освен по отношение на земята.

Чл. 17. При установяване на открити наследства в Република България, наследници по които са българи, живеещи извън Република България, държавните органи и органите на местното самоуправление и местната администрация им предоставят информацията за това.

Чл. 18. (1) Българи, живеещи извън Република България, които са чуждестранни граждани или лица без гражданство, желаещи да се установят в Република България, получават разрешение за постоянно пребиваване при облекчени условия и ред.

(2) На лицата по ал. 1 държавните органи и органите на местното самоуправление и местната администрация оказват съдействие, предоставят материални и други помощи за тяхното устройване по ред и при условия, определени от Министерския съвет.

Чл. 19. (1) Българската държава създава условия на българи, живеещи извън Република България, които са чуждестранни граждани или лица без гражданство, установяващи се на нейна територия, за предоставяне на безвъзмездно право на ползване на земеделски земи от държавния или от общинския поземлен фонд за първите три години от датата на установяването им.

(2) Министерският съвет определя реда и условията, при които лицата по ал. 1 могат да ползват кредит за закупуване на недвижими имоти, жилища и инвентар при облекчени условия.

Раздел III Образование и култура

Чл. 20. (1) Българската държава подкрепя българските общности в чужбина в организирането и провеждането на различни форми на обучение по български език, история и география на Република България с цел запазване на българския език, култура, традиции и самосъзнание.

(2) Българската държава създава условия за откриването на училища към български дипломатически или консулски представителства в чужбина.

(3) Българските дипломатически или консулски представителства, съвместно с културните институти в чужбина, подпомагат дейностите по ал. 1 чрез предоставяне на българска литература и други информационни материали, организиране на чествания на национални празници и на културни инициативи.

Чл. 21. При сключването на международни договори, българската държава се ръководи от интересите на българските общности в чужбина във връзка със запазването на културната им идентичност, включително и осигуряването на възможности за обучение на български език и изучаване на българска история и култура.

Чл. 22. Министърът на образованието, младежта и науката, в съответствие с международните договорености и българското законодателство, определя условията и реда за откриване на български държавни училища и училища към дипломатически или консулски представителства на Република България в чужбина и организира и контролира дейността и финансирането им.

Чл. 23. (1) Лицата от българските общности извън Република България получават помощ от Министерството на образованието младежта и науката и от други български институции и организации чрез преподаватели, учебни пособия, материални средства или по друг подходящ начин за обучение на български език, за изучаване на българска литература, история, география и други дисциплини съгласно нормите на международното право, местното законодателство и двустранни спогодби и договорености.

(2) Българската държава при необходимост командирова български преподаватели в училища, в които се обучават българи, живеещи извън Република България.

(3) Износът на учебници и учебни помагала за посочените в ал. 1 цели се освобождава от мита, митни сборове и такси и се осъществява чрез съответните държавни институции.

Чл. 24. (1) Българи, живеещи извън Република България, които са чуждестранни граждани или лица без гражданство имат право да придобиват висше образование в държавните висши училища на Република България, както и безплатно основно и средно образование в държавните и общинските общообразователни и професионални училища на Република България при условията и по реда за българските граждани.

(2) Българи, живеещи извън Република България, които са чуждестранни граждани или лица без гражданство имат право да придобиват висше образование в държавните висши училища на Република България, както и безплатно основно и средно образование в държавните и общинските общообразователни и професионални училища на Република България при условията и по реда за българските граждани при облекчени условия и по облекчен ред.

(3) Броят на местата по ал. 2 се определят от Министерския съвет, а министърът на образованието, младежта и науката, съгласувано с Министъра без портфейл, отговарящ за политиките към българските общности в чужбина, утвърждава ежегодно разпределението им по висши училища и специалности, както и определя облекчения ред за тяхното приемане.

Чл. 25. (1) Българи, живеещи извън Република България, могат да се обучават в образователната и научна степен „доктор“ в български държавни висши училища и научни организации по облекчен ред.

(2) Научните специалности по ал. 1 се определят от министъра на образованието, младежта

и науката, съгласувано с Министъра без портфейл, отговарящ за политиките към българските общности в чужбина и висшите училища и научни организации.

(3) Министърът на образованието, младежта и науката осигурява възможности за провеждане на курсове за квалификация на педагогически кадри, педагогически и лингвистични практики и следдипломни специализации на българи, живеещи извън Република България.

Чл. 26. (1) Обучаващите се във висши училища съгласно Чл. 24, ал. 2 и чл. 25, ал. 1 заплащат такси за обучението си при условията и по реда, определени за българските граждани, освен ако в международен договор е предвидено друго.

(2) Обучаващите се по чл. 25, ал.3 не заплащат такси за обучение.

(3) Лицата от българските общности извън Република България, могат да кандидатстват по програми, финансово осигурени от държавния бюджет, от висшето училище или от други източници.

(4) Чуждестранни граждани и лица без гражданство от българска народност могат да се обучават в български средни училища и срещу заплащане на 30 на сто от таксата за обучение на чуждестранни граждани, както и в български държавни висши училища срещу заплащане на такса в размер на диференцирания норматив за издръжка на обучението.

Глава трета СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ОРГАНИ ПО ВЪПРОСИТЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ОБЩНОСТИ ИЗВЪН РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Раздел 1 Министър без портфейл

Чл. 27. Министърът без портфейл провежда държавната политика по отношение на българите, живеещи извън територията на Република България, както и политиката на социализация в страната на онези от тях, които желаят трайно да се установят в нея.

Чл. 28. Министърът без портфейл осъществява методическо ръководство над Държавна агенция за българите в чужбина.

Чл. 29. Министърът без портфейл може да създава съвети като консултативни звена за решаване на проблеми от неговата компетентност, както и работни групи за изпълнение на конкретни задачи.

Раздел 2 Държавна агенция за българите в чужбина

Чл. 30. (1) Държавна агенция за българите в чужбина (ДАБЧ) е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София.

(2) Структурата, организацията и дейността на ДАБЧ се определят с устройствен правилник, приет от Министерския съвет.

Чл. 31. (1) Държавна агенция за българите в чужбина е администрация на пряко подчинение на министър-председателя за провеждане на държавната политика по отношение на българите, живеещи извън Република България. Държавната агенция за българите в чужбина се ръководи и представлява от председател.

(2) Председателят на ДАБЧ е орган на изпълнителната власт със специална компетентност.

(3) При осъществяване на своята дейност Председателят може да създава съвети като консултативни звена за решаване на проблеми от неговата компетентност, както и работни групи за изпълнение на конкретни задачи. Съвети се създават след съгласуване с ресорния министър, на когото се представят и ежегодни отчети за дейността им.

Чл. 32. Държавната агенция за българите в чужбина:

1. организира и съгласува с други държавни органи и граждански организации проучване на състоянието и проблемите на българските общности извън Република България и изготвяне на анализи, прогнози и програми за работа с тях;

2. съгласува, подпомага и консултира дейността на министерствата, другите ведомства и органите на местното самоуправление и местната администрация за практическо осъществяване на държавната политика по отношение на българите, живеещи извън Република България;

3. поддържа връзки и подпомага българите, живеещи извън Република България, техните организации и културно-просветните им средища;

4. консултира и подпомага взаимодействието на структурите на българските общности по света помежду им;

5. самостоятелно или съвместно с други организации организира прояви в духа на държавната политика спрямо българите, живеещи извън Република България;

6. участва в сътрудничество с други институции в изработването и провеждането на държавната политика по демографското развитие

на Република България и по проблемите на миграцията и имиграцията;

7. инициира и подготвя за внасяне и разглеждане от Министерския съвет проекти за нормативни актове съобразно функциите си;

8. Подпомага държавните институции осъществяващи международна дейност по въпросите на националните малцинства, езиковите и религиозните общности, включително при подготовката на международни договори, към които Република България се присъединява;

9. създава комуникационни мрежи за обслужване на връзките с българите, живеещи извън Република България и организира издателска и разпространителска дейност;

10. организира воденето на регистър за организациите на българските общности извън Република България и за отделни техни представители;

11. съдейства за създаване на юридически лица с нестопанска цел за подпомагане на българските общности извън Република България;

12. Разпределя дарения от граждани, държавни органи и обществени организации за българските общности извън Република България съобразно волята на дарителите, като предоставя ежегоден доклад на ресорния министър. 13. удостоверява принадлежност към българска народност на лица с чуждо гражданство.

Чл. 33.

(1) Заявлението за издаване на удостоверение за българска народност се подава в ДАБЧ или в дипломатическите или консулските представителства на Република България.

(2) Дипломатическите и консулските представителства предават на ДАБЧ молбите за издаване на удостоверение за българска народност заедно с мотивирано становище.

(3) Председателят на ДАБЧ издава или мотивирано отказва да издаде на лицето удостоверение за българска народност.

Чл. 34. Дейността, структурата, организацията на работа и съставът на ДАБЧ се определят с устройствен правилник, приет от Министерския съвет.

Чл.35.Председателят предоставя на ресорния министър ежегоден доклад за дейността на Държавна агенция за българите в чужбина.

Чл. 36. (1) При изпълнение на своята дейност председателят на ДАБЧ се подпомага от заместник-председател. Заместник-председателят се назначава от министър-председателя по предложение на председателя на ДАБЧ.

Раздел III**Глава четвърта****ФОНД „ПОДПОМАГАНЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ОБЩНОСТИ ИЗВЪН РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“**

Чл. 37. (1) За финансирането на дейностите по подпомагане на българските общности извън Република България се създава Фонд „Подпомагане на българските общности извън Република България“ (Фондът).

(2) Фондът е юридическо лице със седалище София.

Чл. 38. (1) Фондът управлява финансови средства, предоставени за проекти за подпомагане и развитие на културната, образователната и социалната религиозната и медийната дейност на българските общности извън Република България с цел съхраняване на националната им идентичност.

(2) Фондът осъществява своята дейност съгласно този закон, правилника на Фонда и споразуменията с донорите.

(3) Фондът е второстепенен разпоредител с бюджетни средства към Министерски съвет.

Чл. 39. Органи за управление на Фонда са изпълнителният съвет, председателят на изпълнителния съвет и управителят. Те се определят с решение на Министерски съвет и осъществяват дейността си в съответствие с правилника на Фонда.

Чл. 40. Приходите на Фонда се набират от:

1. субсидия от държавния бюджет;
2. дарения от български и чуждестранни физически или юридически лица;
3. дарения и помощи от национални и международни финансови институции и организации и средства по международни споразумения;
4. постъпления от лихви върху средства на Фонда;
5. други постъпления, съответстващи на характера и дейността на Фонда.

Чл. 41. Средствата на Фонда се разходват за:

1. изпълнение на дейности в областите по чл. 42, ал. 1;
2. целево финансиране на национални програми и проекти за подпомагане на българските общности извън Република България;
3. организиране и провеждане на форуми, свързани с развитието на българските общности извън Република България;
5. издръжка на дейността на Фонда.

Чл. 42. (1) Кандидатстването за отпускане на средства от Фонда се извършва чрез представяне на проекти в областта на:

1. изграждане и подпомагане на български образователни, културни и религиозни звена в чужбина;
2. строителство и възстановяване на паметници, свързани с българската култура и историческа памет;
3. инициативи за популяризиране на българската култура и за насърчаване на обмяната на различни култури при общуване в държавата по пребиваване;
4. други инициативи, които отговарят на целта на Фонда.

(2) Редът и условията за отпускането на средства по проектите и контрола върху тяхното разходване се определят в правилника на Фонда.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ**§ 1. По смисъла на този закон:**

1. „Държава по пребиваване“ е държава, различна от Република България, в която лице от българските общности извън Република България има разрешено продължително или постоянно пребиваване.

2. „Училище към български дипломатически или консулски представителства в чужбина“ е форма на обучение, при която се изучава български език и литература, история и цивилизация и география и икономика или частта от тях, отнасяща се до историята и географията на България.“

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 3. За неуредените в този закон въпроси се прилага Административно-процесуалният кодекс.

§ 4. В Закона за българското гражданство (обн., ДВ, бр. 136 от 18 ноември 1998 г., в сила от 19 февруари 1999 г., изм. и доп., бр. 41 от 24 април 2001 г.) се прави следното изменение и допълнение:

В чл. 40, ал. 1, т. 2 след думата „министерствата“ се поставя запетая и се добавя „Държавната агенция за българите в чужбина“.

§ 5. В Закона за държавната собственост (обн., ДВ, бр. 44 от 21 май 1996 г., посл. изм. ДВ, бр. 54 от 13 юни 2008 г.) се прави следното допълнение:

В чл. 28 се създава нова ал. 2 със следното съдържание:

(2) „Със заповед на министър, отговарящ за българите в чужбина, по предложение на председател на Държавната агенция за българите в чужбина, могат да се предоставят безвъзмездно движими вещи на български общности в чужбина т. 2. Досегашните ал. 2 и 3 стават съответно ал. 3 и 4.“

§ 6. В Закона за висшето образование (Обн., ДВ, бр. 112 от 27.12.1995 г., доп. бр. 42 от 5.06.2009 г.) се правят следните допълнения:

1. В чл. 9, ал. 3 се създава нова точка 7 със следното съдържание: „определя броя на приеманите за обучение в държавните висши училища на места, субсидирани от държавата, студенти и докторанти – българи, живеещи извън Република България, които са чуждестранни граждани или лица без гражданство“

2. Досегашните точки 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 стават съответно 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16.

2. В чл. 10, ал. 2 се създава нова т. 8 със следното съдържание:

„утвърждава ежегодно разпределението на местата за обучение на чуждестранни студенти, специализанти и докторанти от българска народност по висши училища и специалности, както и определя облекчен ред за тяхното приемане.“

3. В чл. 95 се правят следните промени:

а. В ал. 10 след „Българи, живеещи извън Република България“ се добавя „които са чуждестранни граждани или лица без гражданство“.

б. Създава се нова алинея 11 със следното съдържание:

„Чуждестранни граждани и лица без гражданство от българска народност могат да се обучават в български държавни висши училища срещу заплащане на такса в размер на диференцирания норматив за издръжка на обучението“.

§ 7. В Закона за народната просвета (Обн., ДВ, бр. 86 от 18.10.1991 г., изм., бр. 36 от 15.05.2009 г.) се правят следното допълнение:

В § 4, ал. 2 на Допълнителните разпоредби се създава нова т. 5 със следното съдържание: „Българи, живеещи извън Република България, които са чуждестранни граждани или лица без гражданство, удостоверена по реда на чл. 3 на Закона за българите и българските общности извън Република България“.

§ 8 Министерският съвет привежда в съответствие с този закон подзаконовите нормативни актове, регулиращи отношенията на Република България с българите, живеещи извън Република България. § 9. Изпълнението на закона се възлага на Министерския съвет. § 10. Министерски съвет в деветмесечен срок от влизането в сила на този закон приема правилник на Фонд „Подпомагане на българските общности извън Република България“ от влизането в сила на този закон.

§ 11. Този закон влиза в сила след обнародването му в Държавен вестник и отменя Закона за българите, живеещи извън Република България (обн., ДВ, бр. 30 от 11 април 2000 г.).

НА 23 АПРИЛ, В ЛЮБИМОТО ЗАВЕДЕНИЕ „BARAČNICKÁ RYCHTA“, СДРУЖЕНИЕ „ЗАЕДНО“ ОРГАНИЗИРА БАЛКАНСКА ВЕЧЕР ПО ПОВОД ПРЕДСТОЯЩИЯ ГОЛЯМ БЪЛГАРСКИ ПРАЗНИК - ГЕРГЬОВДЕН. ИМАШЕ ДЕГУСТАЦИЯ НА БАЛКАНСКИ ХРАНИ И ТАНЦИ ДО 4 Ч. СУТРИНТА. УЧАСТИЕ ВЗЕХА ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ГЪРЦИЯ, МАКЕДОНИЯ, РУМЪНИЯ, СЪРБИЯ, ТУРЦИЯ, ХЪРВАТИЯ И БЪЛГАРИЯ. ГЛАВЕН ОРГАНИЗАТОР НА ВЕЧЕРТА БЕШЕ СДРУЖЕНИЕ „ЗАЕДНО“. БЪЛГАРСКИЯТ КЛУБ В ПРАГА И МЕХАНА „СОФИЯ“ ОСИГУРИХА КЕБАБЧЕТАТА И ВИНОТО, С КОИТО СЕ ПРЕДСТАВИ БЪЛГАРСКАТА МАСА НОМЕР 2.

„Заедно“ ни покани на Гергьовден

Когато получите списанието, събитието, за което четете на тези страници, ще е отдавна отшумяло и може би дори и забравено от най-младите присъстващи, които размениха впечатления още на следващия ден, използвайки sms, e-mail, Skype, Facebook etc. Обмениха мнения за храната, танците, музиката, купона, очакваните и неочаквани случки и щастливи случайности, и продължиха напред към нови събития.

Главен организатор на вечерта беше Тодор Ралев, който от близо половин година е председател на сдружение „Заедно“. Той, заедно с Мирча Дан Дута, директор на Румънския културен институт в Прага, откриха вечерта и представиха отделните участници и ястията, с които представяха своята страна. Минаха покрай всяка една маса и разпитаха за храната, участниците и спонсорите. На челната, българската маса, ги посрещнаха Севда Коваржова и Танита Янкова, която съобщи имената на основните спонсори на българското участие – Българския клуб в Прага и механа „София“. След като бяха представени всички, започна най-сладкото – дегустацията. Всеки имаше възможност да опита от всичко, до което успееше да стигне, и след по-малко от половин час организаторите можеха да приберат празните съдове и масите, и да направят място за втората част на вечерта. А тя започна и завърши късно през нощта с много музика и танци. В обявения конкурс победител беше не друг, а именно българската кухня!

Ако попитате Тодор Ралев дали е трудно да се организира подобна

вечер, ще ви отговори, че не. Продължавайки разговора, сами ще стигнете до заключението какво е необходимо – енергия, време, всеотдайност, вяра в крайния резултат и желание той да бъде добър. Наградата е доброто настроение на присъстващите.

Тодор е член на „Заедно“ почти осем години. След смъртта на Бойка, се включва по-активно в дейността на Сдружението. „Реших, че ще е тъжно, ако организацията спре дейността си. Затова започнах да помагам на Севда. Преди около половин година тя реши да ми отстъпи ръководството и да си сменим местата – тя да започне да ми помага.“ А какво е необходимо за да върви работата? „Мисля, че на първо място хората трябва да са приятели, да имат еднакви интереси и да се разбират. Може би не винаги ще са на едно и също мнение, но в такъв момент трябва да отстъпват. И да се интересуват от онова, което търсят хората – и да им го дават. Да имат добра вътрешна организация, която да довежда нещата до добър край.“ ■

Чувствам България като втора родина

НА 8 АПРИЛ, ЧЕШКОТО ИЗДАТЕЛСТВО „ДИБУК“ ПУСНА НА ПАЗАРА БЕСТСЕЛЪРА НА ИЗВЕСТНИЯ БЪЛГАРСКИ АВТОР АЛЕК ПОПОВ „МИСИЯ ЛОНДОН“. ПО ЩАСТЛИВО СЪВПАДЕНИЕ, НА 16 АПРИЛ, В КИНОСАЛОНИТЕ НА БЪЛГАРИЯ, СЕ СЪСТОЯ ПРЕМИЕРАТА НА ЕДНОИМЕННИЯ ИГРАЛЕН ФИЛМ, ЗАСНЕТ НА БАЗАТА НА РОМАНА И ПО СЦЕНАРИЙ НА АВТОРА.

АВТОР НА ЧЕШКИЯ ПРЕВОД Е МЛАДИЯТ ЧЕШКИ ПРЕВОДАЧ **ДАВИД БЕРНЦАЙН**, КОЙТО ОТ ОКТОМВРИ 2008 Е ЛЕКТОР ПО ЧЕШКИ ЕЗИК В СУ „КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ В СОФИЯ. ПО ВСИЧКО ЛИЧИ, ЧЕ Е ОТ ОНЕЗИ ЧЕХИ, КОИТО СЕ ВЛЮБВАТ В БЪЛГАРИЯ И ЧУВСТВОТО ИМ ОСТАВА ЗА ЦЯЛ ЖИВОТ. МИСЛЯ, ЧЕ СЛЕД ВСИЧКО, КОЕТО Й ДАВАТ, ЛЮБИМАТА НИ РОДИНА ИМ ОТВРЪЩА С ВЗАИМНОСТ И ГИ ПРАВИ ЩАСТЛИВИ. ПОВЕЧЕ ИЛИ ПО-МАЛКО.

Давиде, как стигна до българския език и България? По погрешка ли?

Тъй като дядо ми е българин, през 2003 година реших да дойда в България да търся землянката, където той е бил партизанин през Втората световна война. По това време не знаех нищо за България, да не говорим за българския език. Не можах да открия землянката, но открих нещо друго: добри хора, прекрасна природа, необичайна и много вкусна храна, и тази ваша балканска атмосфера, в която се влюбих. Много пъти, вечер, в някое българско село ми се случваше някой

непознат човек да ме заговори и въпреки езиковата бариера да ми предложи да пренощувам у тях. Всички те правеха прекрасна вечеря, а сутрин – обилна закуска. Естествено, не приемаха никакви пари. Струва ми се, че в Чехия това гостоприемство вече е изчезнало.

Започнах често да се връщам в България. През 2006 година дойдох да уча в Софийски университет по студентската програма „Еразъм“, а когато се върнах у дома, в Прага, през цялото време усещах, че нещо ме тегли обратно към България. Ето

заради това се върнах в София като лектор в Университета и започнах да уча български. Научих го доста бързо, може би заради помощта на българските ми приятели, може би заради любовта ми към този език, може би заради българските ми корени. Най-вероятно заради трите неща, взети заедно.

Романът „Мисия Лондон“?

Когато усетих, че вече се оправям добре с българския, реших да се пробвам с литературен превод. Преведох романа „Адриана“ на Теодора Димова (дъщерята на Димитър Димов). Така и не успях да намеря издател, но благодарение на работата ми по него ме намериха от издателството „Дибук“ с предложението да превода романа „Мисия Лондон“ на Алек Попов. Много се зарадвах, понеже това е една от любимите ми български книги. Беше голямо предизвикателство за мен, защото българската душевност е описана с много тънко чувство за хумор. Освен това Алек Попов използва лексиката на много различни стилове – от североизточните диалекти, през софийския жаргон, до официалния език на дипломатите. И всичко това на високо интелектуално ниво. Трагичността и тъжната гротескност на хората от бившия социалистически блок, попаднали в Западна Европа, са описани толкова живо, че не само българите, а и чехите се смеят през сълзи, когато четат романа.

Какво е България за теб?

Чувствам България като втора родина. Природата е невероятно краси-

ва, имам много прекрасни спомени от Рила, Пирин, Родопите, Искърското дефиле, Стара Планина, където съм бил много пъти и винаги ще се връщам. Места като Седемте Рилски езера, Карандила над Сливен, малките затънтени родопски селца, Гложенският манастир винаги ме карат да се радвам, че живея в България. Освен това, много ми допада българската кухня. Обожавам мусака, печени чушки, кюфтета по цариградски, домашна лютеница, и разбира се, гроздова ракийка.

Една от причините, поради които толкова ми харесва в България, са самите българи – отворени и гостоприемни хора, с които лесно можеш да станеш приятел. А станеш ли – готови са на всичко за теб.

България е и мястото, където срещнах своята приятелка.

Твоята работа в Университета

Вече втора година преподавам чешки език в Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Опитвам се да науча студентите-бохемисти не само на езика, а да им предам, колкото се може повече от чешката култура. Понякога изоставяме граматиката и падежите и си говорим за чешката музика, театър, градове, замъци, история, легенди и разбира се, за това, което ги интересува най-много – малките стари чешки кръчми. Организирахме филмов клуб, където си пускаме чешки филми, към които студентите подготвят презентации. Освен това, издаваме списанието „Чехоспис“, в което публикуваме статии, написани от студенти, включително и първокурсници, които още се борят с трудната чешка граматика.

Като цяло, работата ми в университета ми доставя голямо удоволствие, понеже студентите са много ученолюбиви и креативни. Понякога в есетата, които им давам да пишат, срещам много интересни и необичайни мисли, така че не само те се учат от мен, а и аз от тях. Незабравими са часовете, в които четем и превеждаме чешка поезия – през прозореца в зимната снежна вечер блести „Александър Невски“, в университета всичко е притихнало, и красотата на стиховете ни кара да забравим за останалия свят. Такива моменти ми доказват, че е имало смисъл да дойда в България. ■

Ukázka z románu „Mise Londýn“, nakladatelství Dybbuk

Kostá Polívka seděl na vnitřním dvoře vily v Hyde Park Gate a počítal letadla přelétávající nad South Kensingtonem. Bylo jarní ráno, počasí bylo hřejivé, s nízkou oblačností. Forzýtie v rohu dvora zářivě kvetla. Kostá Polívka seděl na schodech, bosky, v džínách a tílku. U nohou se mu válela poloprázdná plechovka od piva Becks, mezi prsty mu dohořívala zapomenutá cigareta. Letadla přelétávala přibližně každé dvě minuty. Rachot jejich motorů se za nimi nesl dlouho poté, co už dávno zmizela z dohledu, až se nepozorovaně slil s hlukem nově přilétávajícího stroje. Už jich napočítal více než dvacet. Jejich hukot připomínal šumění mořského příboje. Okna domu zela prázdnotou. Lehký vánek přinášel vůni vajglů. Tenké záclony vlály ve větru jako závoj opilé herečky. V jídelně v přízemí bylo vidět stopy nočního flámování. Táhlo na jedenáctou, ale Kostá s úklidem nespěchal. Měl na to celé odpoledne.

Mezitím proletěly další tři aeroplány.

Dotěrné zvonění ho vyrušilo z blaženého rozjímání. Kostá se zařekl, že nic na světě ho nedonutí, aby vstal a šel otevřít. Pak ale vyměkl a pomyslel si, že taková předsevzetí jsou nesprávná a škodí jeho profesnímu životopisu. Zamáčkl vajgl do mezery mezi dlaždičkami a neochotně se zvedl. Bosýma nohama se přešouřal přes foyer. Velikánské křišťálové zrcadlo nevrle vyobrazilo jeho vychrtlou figuru a rychle ji vystřadilo mimo svůj pozlacený rám. Následovalo další, krátké a ostré zvonění.

„Už du,“ zabručel Kostá a automaticky dodal: „Aby ses neposral!“

Na prahu třel vysoký zamračený pán v zeleném plášti, s kufrem v ruce. Za ním černé londýnské taxi provádělo složité manévry, jak se pokoušelo vymanit z těsné uličky. Několik sekund se oba vzájemně podezírale prohlíželi.

„Koho hledáte?“ zeptal se Polívka bulharsky.

Povadlý obličej neznámého pána ozdobil kyselý úsměv.

„Já jsem nový velvyslanec,“ pravil a zadíval se na Kostovy bosé nohy. „A vy jste kdo?“

„No, já . . . hm . . . to,“ zakoktal Kostá, „já sem kuchař.“

„Bývalý kuchař,“ ozvalo se v něm bolestné tušení.

„Aha,“ odvětil velvyslanec. „Mohu projít?“

Kostá mechanicky uhnul. Projel jím nevysvětlitelný chlad, když kolem něj ten nový velvyslanec prošel. Chabá útěcha, že je to jen nějaký kanadský žertík, který si na něj vymysleli bulharští imigranti, s nimiž se v poslední době skamarádil, se pomalu rozplývala. Muž položil kufr na podlahu, rozhlédl se a štítivě zdvihl obočí. Kuchař pochopil, že by měl něco říct dřív, než to udělá ten druhý.

„Čekali jsme vás až za dva dny,“ řekl s lehkou výtkou v hlase.

„To je vidět,“ jízlivě poznamenal velvyslanec, když nakouknul do jídelny.

„Kdybychom věděli, že přijedete dnes . . .“ začal kuchař.

„Změnil jsem plány,“ přerušil ho host.

„Tak se teď netvař jak sůva s nudlí. Můžeš si za to sám, debile!“ pomyslel si Kostá Polívka.

Během všech těch let strávených v těsné blízkosti hostin vysoce postavených si kuchař osvožil mimořádný psychologický postřeh. Hned proto vycítil, že jeho nový šéf patří k oné rozsáhlé a široce rozvětvené rodině administrativních kretenů. Ale bylo tu i něco jiného. Něco se skrývalo za jeho skleněným blbečkovským pohledem. Kostá najednou pochopil, že tenhle typ se rozhodl tady usadit. Ba co víc, od teď to vlastně bylo jeho obydlí, a on, Polívka, mu bude muset sloužit. To mu připadalo nekonečně nespravedlivé.

Polívkův malý syn se plazil nahoru po schodech ze suterénu, kde bydlela kuchařovic rodina. Klučina využil matčiny nepozornosti a měl z toho ohromnou radost. Zamumlal si něco pro sebe, pak se postavil na všechny čtyři a vesele odhopkal ke stolečku pod zrcadlem. Na něm ležela jedna křehká věc, která už dlouho provokovala jeho primitivní pudy. Kostá v mládí hodně sportoval, ale s přibývajícimi léty ztratil svou bývalou hbitost. Prcek se křečovitě zavěsil za hranu stolu a naklonil ho k sobě. Porcelánový košíček, zapsaný pod inventárním číslem 73, se s apokalyptickým třeskem roztříštil o podlahu.

„Buch, buch,“ vesele zabreptal hošík.

„Já ti dám buch, buch!“ zavrčel Kostá Polívka a v poslední chvíli potlačil instinktivní chuť vrazit mu jednu po makovici.

Velvyslanec ho pozoroval s výrazem nekonečného opovržení.

„Děti bláznivý,“ poznamenal kuchař nepřesvědčivě. Popadl dítě v podpaží a naklonil se přes zábradlí.

„Norko!“ zakřičel.

Žádná odpověď.

„Nooorko!“ zopakoval. „Hned sem pod!“

„Vyliž mi prdel,“ ozval se chraptivý hlas.

На екскурзия до Карлови Вари

О, ТОВА СЪВСЕМ НЕ БЕШЕ ОБИКНОВЕНА ЕКСКУРЗИЯ, НИТО ОБИЧАЙНО УЧЕБНО МЕРОПРИЯТИЕ С ПОЗНАВАТЕЛНА И ВЪЗПИТАТЕЛНА ЦЕЛ. ТОВА БЕШЕ ИСТИНСКО КОЛЕКТИВНО ПРЕЖИВЯВАНЕ – ОТ ОНИЯ, НЕЗАЛИЧИМИТЕ СПОМЕНИ, ОСМИСЛЯЩИ ПЪТУВАНЕТО НИ КЪМ СВЕТА, КЪМ ДРУГИТЕ, КЪМ СЕБЕ СИ... ПЪТУВАНЕ, ИЗПЪЛНЕНО СЪС ЗНАНИЕТО ДА ГЛЕДАШ И С УМЕНИЕТО ДА ВИЖДАШ И ЧУВСТВАШ, ОБЛЪХНАТО ОТ ДУХА НА ВРЕМЕТО, ЕПОХИТЕ, ЛИЧНОСТИТЕ И ПРЕТВОРЕНО В УСЕЩАНЕ ЗА РАДОСТ, ЗА МИЛУВКА, ЗА СЪКРОВЕНА ЗАГАДЪЧНОСТ НА СПОДЕЛЕНИ МИГОВЕ...

Екскурзията беше организирана от г-жа Таня Иванова – обичан и многоуважаван преподавател по туризъм и мениджмънт в БСОУ „Д-р Петър Берон“. Щастливци бяха учениците от 12. до 7. клас. За малчуганите остана надеждата и трепетното очакване на следващата екскурзия – специално за тях!

На 14 април автобусът потегли по ул. „Европска“ и пътуването започна, съпроводено от завладяващо поднасяната информация на г-жа Иванова: Карлови Вари е областен град, разположен на 120 км северозападно от Прага и на 35 км от границата с Германия /Karlsbad е немското му име/. Разположен е на 450 м над морското равнище в котловина, оградена от планински хълмове, с по-хладен климат. Него-

лям град с 52 000 постоянни жители, Карлови Вари е най-големият балнеологически център в Средна Европа. Най-посещаваният град – повече от 1 млн. годишно – заради трите неизменни атрибута: лечебните свойства на минералните извори /повече от 100 на брой, като 12 от тях са каптирани/, прекрасната природа и забележителната архитектура...

Докато пътувахме и попивахме любопитните сведения, изпъстрени с паралели от чешката, европейската и българската география, пейзажът се менеше в дивно разнообразие: наоколо разкошни гори, пълни с диви животни, там в далечината – селището, където е погребан първият чехословашки президент Томаш Гарик Масарик, а след това – безкрайни хмелови полета. Хмелът

расте под формата на шишарки и е маята за чешката бира. – националното питие на чехите. До скоро те с гордост заявяваха, че са на първо място в света по средногодишна консумация на бира – 160 литра на човек от населението, но днес деликатно допускат, че заслугата за това „почетно“ място се дължи на огромния брой чужденци, които посещават Чешката република – между 5 и 7 млн. годишно. „Коя е най-добрата бира?...“ Разбира се, няма лоша чешка бира. Чехия е на едно от първите места по производство на хмел и на бира на глава от населението. Няма градче без пивовар, но най-известни са в Пилзен, Крушовице, Чешка Будейовице, Прага...

А сега един въпрос с повишена трудност към най-

големите ученици: Какво означават градусите и процентите, отбелязани на етикетите на бирата? Изказаха се различни мнения, но точният отговор е само за „познавачите“: граду- сът показва концентрацията на захар в суровината в проценти – около 3,5 % за бири 10 ° и около 4,5 % за бири 12 °; затова и тъмните бири имат по-голям градус и са определено по-плътни и по-сладки.

Така увлечени в разсъждения и в неспирния поток от впечатления, не усетихме как доближихме крайната цел: Карлови Вари!

Г-жа Иванова даде микрофона на учениците от 11. клас, за да разкажат интересни неща за града. Карина Кръстева, Мария и Кристиан ни запознаха подробно с историята му, започваща с името на император Карл IV. Легендата разказва, че през 1350 г. императорът отишъл на лов в локетската гора. При преследване на бягащ елен едно от кучетата му се изгубило – попаднало в една кална локва и започнало да вие. Ловците побързали да видят какво става. Издърпали кучето. Пили от водата. Водата била много солена и лековита. На това място великият Карл IV, /за когото се знае, че използвал интензивно минералните извори/, основал обществена баня, наречена Horké Lazně, преименувана по-късно на Карлови Вари. На 14 септември 1370 г. той дава на селището статут на населено място. През 1522 г. излиза първата книга за Карлови Вари и за лечебните свойства на минералната вода, издадена в Лайпциг от лекаря Вацлав Пайер. 60 години по-късно градът е засегнат от голямо наводнение, а през 1604 – от пожар, който изцяло го унищожавало. Но градът оживява и се развива. В 1775 Йохан Георг Пуп основава Grandhotel Pupp./Легендата разказва, че този знаменит сладкар постиг-

нал това благодарение на зестрата си от женитбата с красиво момиче от богато аристократично семейство./

През 1807 г. започва производството на ликьор Becherovka, който в следващите години придобива популярност не само в Чехия, но и в целия свят. И до днес само двама души знаят тайната на рецептата за това възшебно питие...

Автобусът ни остави на автогара, близо до която се намира музеят Becherovka. Започна и незабравимата ни туристическа обиколка, запечатана в сърцата и в умовете ни, както и в многобройните снимки на фотоапаратите ни: Alžbetiny Lázně, хотел Termal, построен през 1975 г. /твърде грозничък в сравнение с изящността на бароковата архитектура, но луксозен – средишно място на Международния филмов фестивал Карлови Вари, който се провежда

ежегодно и е сред най-престижните в Европа.../ Разгледахме с интерес Sadova kolonada, Mlynska kolonáda, /дело на архитект Zitek, построил и Národní divadlo в Прага/, Tržní kolonáda, / в най-старата част на града/, Vřidelní kolonáda, където останахме очаровани не само от горещия гейзер, но и от оригиналните местни сувенири: бардучета, вкаменени от изворите розички. Купихме си от всичко по малко, а най-много от прословутите карловарски вафлички... Впечатлени бяхме още и от бароковата църква „Мария Магдалена“, както и от импозантните сгради на Театъра, /дело на прочутите виенски архитекти Felner и Helmer, построили и Народния театър в София/ и на Grand hotel Pupp. Научихме много любопитни подробности, изнесени от Любомир /11. клас/ и допълнени от неизчерпаемата госпожа Иванова.

Успяхме да се потопим в особената магия на Карлови Вари и пътуването ни обратно беше белязано със знака на постигнато щастие. Завърнахме се, преизпълнени от впечатления и заредени с положителни емоции – лицата ни грейха от радост, удовлетворение и надежди за следващи подобни екскурзии.

Благодарим на единадесетокласниците, на госпожа Таня Иванова и на всички ученици от Българското училище, които превърнаха този ден в едно незабравимо преживяване. ■

XIX фестивал на детските хорове

И ТАЗИ ГОДИНА, ВОКАЛНА ГРУПА „ЛИРА“ ОТ БСОУ „Д-Р ПЕТЪР БЕРОН“ С ХУДОЖЕСТВЕН РЪКОВОДИТЕЛ Г-ЖА АНТОАНЕТА ДОБРЕВА СПЕЧЕЛИ ОТНОВО ОВАЦИИТЕ НА ПУБЛИКАТА – НА XIX ФЕСТИВАЛ НА ДЕТСКИТЕ ХОРОВЕ ОТ ЧУЖДЕСТРАННИТЕ УЧИЛИЩА В ПРАГА. СЪБИТИЕТО СЕ СЪСТОЯ НА 14 АПРИЛ ОТ 18.00 ЧАСА В ЗАЛАТА НА РУСКОТО УЧИЛИЩЕ.

Участници във фестивала имаше от British school, Френския лицей, Руското училище, Příbram, Rolničku и Българското училище в Прага. Прекрасните български момичета за пореден път взривиха аудиторията с четири различни по жанр и стил песни: „Радо, мари“ /родопска народна песен/, „Навън е ден“ /музика: Стефан Диомов, текст: Гриша Трифонов/, „Happy day“ /популярен американски госпъл/ и „Дедо Рап“ /компиляция от български фолклор, рап и бийтбокс/.

Като корепетитор и солист на група „Лира“ се изяви талантливата Танита Янкова, студентка II курс в Консерваторията с джазова насоченост в Прага.

*Отвори прозореца – във денят трепти
и звъни, звъни тишина...
Да политне вятъра, да запеят
тополите
след студа и зимния плен...
Да възкръсне слънцето и целуне
очите ти –
отвори прозореца – навън е ден!*

Когато прозвуча тази прекрасна песен във великолепно изпълнение на Танита Янкова и група „Лира“, залата затаи дъх и онемя от очарование. /Как те любим, Българийо мила!.. / Нестихващи бяха аплодисментите, а някои от присъстващите дори се прегръщаха с чуждоговорещите гости...

XIX фестивал на детските хорове беше посветен на талантите, на сърдечността, на добрите дела. Както всяка година благотворителната цел на

концерта беше насочена към събирането на средства за детския санаториум в Буковани – събраната сума възлезе на 10 000 крони. В заключителната песен на фестивала се включиха всички участници и отново екнаха чудните гласове на „Лира“ в българската родопска песен „Радо, мари“.

Възкръсват свободата, дружбата между народите, възкръсват младостта, красотата, мирът и любовта... Възкръсва песента в душите ни, песента на деня. ■

Екзарх Йосиф (1840–1915)

170 години от рождението му

Екзархът е изключителна личност в новата ни история – служител на църквата, дипломат в расо, отдал целия си съзнателен живот на българската кауза. През

1877 г. той застава начело на българската църква. В условията на действащия Берлински договор е повече дипломат и политик, отколкото православен архиерей. С мъдрост и сила се бори за църковно-националните интереси и права на българите от Македония, Беломорска и Одринска Тракия, останали под чужда власт.

Светското име на екзарх Йосиф I е Лазар Йовчев. Роден е на 5 май 1840 година в град Калофер. Завършва френския католически лицей в Бебек, Цариград (1862–1864), следва литература и право в Сорбоната, Париж (1864–1870). След завършването си се завръща в Цариград, където става чиновник в Търговския съд, а през 1872 се замонашва и е назначен за секретар на Екзархията. През 1876 г. е ръкоположен за Ловчански митрополит.

На 24 април 1877 г. е избран за Екзарх и остава на поста 38 години, до смъртта си на 20 юни 1915 година.

Екзарх Йосиф успява да възстанови българската църква и създава училищна мрежа в Македония и Одринска Тракия. Открива българска духовна семинария в Цариград. Благодарение на неговата неуморна дейност през учебната 1912–13 г., Екзархията има вече 1373 училища, 13 гимназии, 87 прогимназии със 78854 ученици и 2266 учители. През 1902 г. екзарх Йосиф I е избран за почетен член на Българското книжовно дружество, преименувано през 1911 г. в Българска академия на науките. До сетния си час Екзархът остава начело на българската църква, носи кръста на църковно-народен водач и вдъхновител на училищно-просветното дело. ■

Димитър Христов Чорбаджийски – Чудомир (1890–1967)

120 години от рождението му

Български писател – хуморист, краевед и художник. Роден е на 25.03.1890 г. в с. Турия, Старозагорска област. През 1913 г. завършва Държавното художествено-индустриално училище в София. През юношеските си години получава своя прякор „Чудомир“,

Незабравимите „Нашенци“ на Чудомир

който по-късно използва като псевдоним.

Участва в Балканската и Първата световна война. В периода 1920–1933 г. работи като гимназиален учител в Казанлък. През 1929–1930 г. специализира рисуване в Париж. До смъртта си е председател на читалище „Искра“ и директор на Историко-етнографския музей в Казанлък. От 1938 г. е член на Върховния читалищен съвет, а през 1959 г. става народен представител.

Първите му изяви в печата датират от 1907 г., когато негови карикатури и римувани злободневки се появяват във вестник „Балканска трибуна“. Чудомир придобива го-

ляма популярност с кратките си хумористични разкази — те не слизат от читалищните сцени, а книгите му претърпяват многобройни издания: „Не съм от тях“ (1935), „Нашенци“ (1936), „Аламинут“ (1938), „Кой както я нареди“ (1940), „Консул на Голо бърдо“ (1947) и др.

Освен като писател, Чудомир се изявява и като художник (автор е на над 1000 рисунки и акварели). След края на Първата световна война, когато се установява в Казанлък, той представя своята първа самостоятелна изложба. Най-известните си картини създава през последните години от живота си. Серията е наречена „Нашенци“ и включва предимно акварели. ■

Хаджи Димитър (1840–1868)

170 години от рождението му

Димитър Николов Асенов, известен като Хаджи Димитър, е един от най-изтъкнатите български войводи. Умира на връх Кадрафил, Сърнена Средна гора, на 28 години.

Роден е на 10 май 1840 г. в град Сливен като пети син в семейството на Никола и Маринка Асенови. Благодарение на доброто си материално състояние, баща му предприел пътуване с цялото си семейство до Ерусалим за поклонение на Божи гроб. От тогава Димитър става „хаджи“.

Образованието си получава в гръцко училище. Възпитаван в патриотичен и борчески дух, той израства като свободолюбив и непокорен момък.

В освободителната борба срещу османската власт се включва през 1860 г. като байрактар в четата на Панайот Хитов. През пролетта на 1864 г. в Румъния се свързва с Георги Сава Раковски, участва и във Втората българска легия през 1868 г. След нейното разпадане,

заедно със Стефан Караджа, започва организирането на чета в околностите на гр. Гюргево.

В началото на юли 1868 г. сто и трийсет четници, начело с двамата войводи, се събират в чифлика на един българин при румънското село Петрушан. На 6 юли четниците обличат бунтовническа униформа и преминават река Дунав край устието на река Янтра, като потеглят на юг към Стара планина. По пегите им тръгнаха османски потери. Завързали се сражения. Четата успява да отблъсне всички атаки на противника, но загубва близо половината от своя състав. В местността „Канлъдере“ четата е изненадана и разбита, а Стефан Караджа ранен и заловен от турците. Останалите 40 бунтовници начело с Хаджи Димитър пробиват обсадата и успяват да се изкачат на Стара планина между връх Св. Никола и връх Бузлуджа.

На 18 юли 1868 г. четата е обградена. Настъпилият последен бой бил неравен, но траел повече от 3 часа. В о й в о д а т а Хаджи Димитър се сражава до последна капка кръв и героически загива.

Народът създава прекрасната легенда, че Хаджи Димитър е жив и още води дружината си из Балкана, а великият поет Христо Ботев обезсмъртява героичната му слава в забележителната си балада „Хаджи Димитър“ с прекрасното обобщение: „Тоз, който падне в бой за свобода, той не умира!“ ■

Валери Петров (Валери Нисим Меворах) на 90 години

Български поет, сценарист, драматург и преводач, известен с преводите си на Уилям Шекспир на български език. Академик на БАН от 2003 година, носител на множество награди.

Роден е на 22 април 1920 година в София. Учи в италианското училище в София от първи клас до 1939 г., когато завършва гимназия. Първите си стихове печата през 1936 г. в списание „Уче-

нически подем“. Подписва ги с фамилията на майка си. „Тогава беше трудно да се печата с име на евреин“ – спомня си писателят. През 1938 г. излиза от печат първата му книга „Птици към север“ под псевдоним Асен Раковски. По-късно пише поемите: „Палечко“, „На път“, „Ювенес дум сумус“, „Край синьото море“, „Тавански спомен“ и стихотворенията „Нежности“.

През 1944 г. завършва медицина в Софийския университет. Участва в Отечествена война като военен писател. В периода 1944–1945 г. работи в Радио „София“. След войната е един от основателите и заместник-главен редактор на в. „Стършел“ (1945–1962). От 1947 до 1950 г. работи в българската легация в Рим като аташе по печата и културата. През тези години пътува до Америка, Швейцария, Франция като делегат на различни форуми.

Завръщайки се в България, е редактор в Студия за игрални филми „Бояна“, редактор на издателство „Български писател“ и преподавател в НАТФИЗ „Кр. Сарафов“.

Автор е на десетки стихосбирки („Дните, които живеем“ /1952/, „Там на запад“ /1954/, „В меката есен“ /1961/, „Като погледнеш назад“ /1969/ и др.), на сценарии за игрални филми („Точка първа“ /1956/, „На малкия остров“ /1958/, „Слънцето и сянката“ /1962/, „Рицар без броня“ /1966/, „Един снимачен ден“ /1969/, „Йо-хо-хо“ /1981/, „Разходки с ангела“ /1990/, „Театър, любов моя“ /1994/, „Всичко от нула“ /1996/ и др.), както и на сценарии за анимационни филми. На голям интерес се радват и неговите пиеси „Когато розите танцуват“, „Честна мускетарска“, „Театър, любов моя“. Той е автор и на блестящи произведения за деца. ■

Празници и традиции

„Възкресение Христово“, Руска икона от 19 в

ВЕЛИКДЕН, ВЪЗКРЕСЕНИЕ ХРИСТОВО (ПРЕЗ ТАЗИ ГОДИНА НА 4 АПРИЛ)

Това е денят, в който християните празнуват възкресението на сина Божи Иисус Христос. Датата на този най-голям и тържествен православен празник се определя всяка година съобразно лунния календар. Зависи от първото пълнолуние след деня на пролетното равноденствие.

Празнува се три дни. В събота преди полунощ се отслужва тържествено богослужение, като точно в полунощ свещеникът обявява Възкресението с думите „Христос Воскресе“. При обявяването на Възкресението, свещеникът изнася запалена свещ, от която всички присъстващи палят своите свещи, които носят по домовете си и се поздравяват с „Христос Воскресе!“.

Дните на Христовите страдания се наричат Страстна седмица и всеки един, от понеделник до събота, е наречен Велик. На Велики понеделник Иисус Христос влязъл в Йерусалимския храм и го наме-

рил пълен с търговци. Божият син изгонил търговците, защото храмът е дом за молитва, а не тържище. Велики вторник – Христос проповядва в храма и дава своите последни наставления. Велика сряда – на Тайната вечеря Иисус Христос казва, че един от апостолите ще го предаде. Юда излиза и го предава, а Христос се моли в Гетсиманската градина. Велики четвъртък – произнесена е смъртната присъда над Иисус Христос и е потвърдена от Пилат Понтийски. Велики (Разпети) петък – ден на великите страдания на Иисус. Разпънат е на Голгота. Велика събота – ден на оплакването и погребението му. Когато на третия ден след погребението му Мария Магдалена отива с други жени в гробницата, за да намаже тялото на Иисус с благовонни масла, намира гробницата празна.

Великденските символи са боядисването на яйца и месенето на козунак. В България яйцата се боядисват на Велики четвъртък или Велика събота. Първото се оцветява винаги в червено и най-възрастната жена в семейството рисува с него кръстен знак по челата на децата, а после на всички останали от семейството. До появата на изкуствени оцветители са се използвали отвари от билки, ядки и др. С отвара от риган се получавала червена багра, със смрадлика – оранжева, с коприва – зелена, с отвара от стар кромид лук – жълта.

На Велики Четвъртък се замесва тестото за великденските хлябове. Обикновено се правят в кръгла форма и се украсяват с плетеници, като в средата им се слага червено яйце.

Великденският заек традиционно се свързва с плодородието и изобилието. Съществува легенда, според която великденският заек някога бил голяма красива птица, принадлежаща на една богиня. Веднъж тя я превърнала в див заек и, тъй като той все още е птица по душа, про-

дължава да прави гнезда и да ги пълни с яйца.

Разпети петък или още Велики петък е времето за душевно прецистване. В този ден не се работи.

Следва така наречената „светла седмица“.

6 МАЙ ГЕРГЬОВДЕН

Денят, в който се чества Свети Георги Победоносец. Обявен е за официален празник на България, както и за Ден на храбростта на българската армия. Чества се и като празник на овчаря. Той е вторият най-празнуван имен ден в България (след Ивановден).

Като Ден на храбростта започва да се чества в българската армия още с нейното създаване – официално е учреден на 9 януари 1880 г. с указ на княз Александър I. След 1945 г. традицията е прекъсната. Възстановена е на 27.1.1993 г. с постановление на Министерския съвет.

Св. Георги е роден в Кападокия, в богато и благородническо семейство по времето на император Диоклетиян, един от най-яроствните гонители на християните. Още съвсем млад Георги, получава висока воинска длъжност. Очаква го блестящо бъдеще, но той пренебрегва земната слава и открито заявява своята вяра в християнския Бог. Подложен е на жестоки мъчения, които с Божията помощ понася мъжествено. Виждайки непоклатимата му вяра, мнозина от императорския двор се покръстват. Сред тях е и съпругата на Диоклетиян – Александра. Разгневен, владетелят заповядва Георги да бъде

„Св. Георги“, съвременна икона

обезглавен. На 23 април 303 г. мъченикът напуска земния свят. Легендата разказва, че недалеч от мястото, където бил погребан, в тамошното езеро живеел страшен змей. Всеки ден змеят излизал и изяждал по едно от децата на жителите на близкия град. В деня, когато дошъл редът на царската дъщеря, ненадейно се явил светецът на бял кон и с Божието име на уста убил чудовището. Спасената девойка, заедно с цялото си семейство и мнозина граждани приела християнството.

Гергьовден е един от най-големите празници, по-почитан и от Великден. В редица народни песни се пее: „Хубав ден Великден, още по-хубав Гергьовден.“ С него започва лятната половина на стопанската година, завършваща на Димитровден. Това важно място в празничния календар определя и изключително богатата му обредност. Св. Георги е схващан като повелител на плодородието, земеделците и овчарите. На този празник се извършват редица обредни практики и ритуали, целящи осигуряването на здраве за хората и плодородие на нивите и животните.

Преди първи петли, хората отиват на някоя поляна, където се търкалят в утринната роса за здраве. Къпят се в роса и безплодни жени с вярата, че ще така ще заченат. Росата се събира и носи в къщи заради голямата ѝ целебна сила. Практикува се и обредното къпане в реки и извори. Водата също се носи в къщи (на някои места в пълно мълчание – т. нар. мълчана вода) и с нея се замесват обредни хлябове. Повсеместно е вярването, че дъждът на Гергьовден е особено плодороден – „Всяка капка носи жълтица“.

На връщане към домовете си, хората берат свежи зелени клонки, с които се окичват домовете, оборите и кошарите, слагат се на завивките на децата и на хомотите на добитъка. Момите вият китки и ги слагат в косите си. Събират се и билки, които в рано сутринта на празника имат особена целебна сила.

На този ден стопаните вземат първото червено яйце, боядисано на Велики четвъртък, обикалят с него нивата и го заравят в средата ѝ за да стимулират раждаемостта ѝ.

Извършва се ритуалното извеждане на животните на първа зелена

паша и се прави първото обредно доене на овцете. Овчарите отварят врата на кошарата и която овца излезе първа, украсяват главата ѝ с предварително подготвен венец и я издояват.

Коли се агне. Преди да се заколи, то също се окичва с венец или цветя, захранва се със свежа зеленина и се запойва с вода. Обикновено агнето се освещава и пече цяло.

Празничната трапеза обикновено е общоселска. Прави се извън селището някъде на зеленина – при оброчище, параклис или манастир. За първи път през годината се яде пресен чесън, който задължително присъства на трапезата.

През целия ден цари веселие и се играят хора.

11 МАЙ СВЕТИ РАВНОПОСТОЛИ КИРИЛ И МЕТОДИЙ

Икона „Св. св. Кирил и Методий“, Ст. Доспевски, Пазарджик, XIX в.

Св. св. Кирил и Методий, известни още и като Солунските братя, са Методий и Константин Философ, създатели и разпространители на първата славянска азбука – глаголицата. На името на Кирил е наречена създадената по-късно кирилица. Канонизирани са като светци за превода и популяризирането на Библията на старобългарски език и разпространяване на християнството сред славяните. Считани са за равнопостоли. Обявени са от папата за покровители на Европа. Православната църква ги тачи и като едни от светите Седмочисленици.

Още в най-старите български ръкописни книги е отбелязана паметта им – 14 февруари за Св. Кирил и 6 април за Св. Методий. За техния общ празник, 11 май, най-ранният запазен спомен е от XII век. През годините на българското Възраждане тази дата се превръща и в гражданско тържество, изразяващо духовните възделения на българите за църковна и политическа независимост, просвещение и национално въздигане.

17 МАЙ ВЪЗНЕСЕНИЕ ГОСПОДНЕ, СПАСОВДЕН

Празнува се момента на възкачането на Иисус Христос на небето. Празникът е 40 дни след Великден и винаги се пада в четвъртък.

Според християнските вярвания, след смъртта и Възкресението си, в продължение на 40 дни, Христос се среща с учениците си, за да им разказва за Божието царство. На 40-тия ден, придружен от тях и от Дева Мария, той се изкачва на Елеонския хълм до Ерусалим и оттам, пред очите на всички, се възкачва на небето, което се смята за край на Христовия път на земята. Въпреки това, Христос не изоставя хората, а им изпраща Светия Дух на Петдесетница и не престава да се застъпва за тях пред Отца. На български празникът се казва и „Спасовден“ – дума, която произлиза от „спасение“.

Спасовден е празник на хлебари, шофьори, строители, хотелиери и цветари. Според народните схва-

„Възнесение Христово“, икона от Мичурин, 16 в.

щания, на този ден Господ прибира душите на всички покойници, които е пуснал на свобода сред хората на Велики четвъртък. Затова жените отиват рано сутринта на гробищата, раздават варено жино и хляб за своите мъртви и разстилат орехови листа върху гробовете им. Така смятат, че им правят сянка на „оня свят“. Вярва се, че на Спасовден болните могат да се излекуват, ако преспят на поляна, където расте билката росен. Води ги техен близък, който се уважава като „обратим“ или „посестрима“ на болния. Тази практика е описана великолепно в разказа „Спасова могила“ от художника на българското село Елин Пелин.

24 МАЙ ДЕН НА БЪЛГАРСКАТА ПРОСВЕТА И КУЛТУРА И НА СЛАВЯНСКАТА ПИСМЕНОСТ

В българската празнична система това е един от най-красивите и символно осмислени дни, приеман като продължение на великото дело на Славянските първоучители. За пръв път този празник е отбелязан в Пловдив през 1851 г. по инициатива на Найден Геров. Редовното му национално честване започва от 1857 в Пловдив, Цариград, Шумен и Лом. Масовото му възприемане е свидетелство за бързо протичащия процес на национална консолидация и разкрива жаждата на българина за просвета и наука.

С написания от Стоян Михайловски всеучилищен химн „Кирил и Методий“, честването влиза в кръвта на всеки българин още от ученическата скамейка.

Честване на 24 май пред Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ в София

Посолство на Република България в Чешката република – Прага

УВАЖАЕМИ СЪНАРОДНИЦИ,

От 29 март 2010 г. започна подмяната на българските лични документи – паспорти, лични карти и шофьорски книжки /СУМПС – свидетелство за управление на моторно превозно средство/. Новото в документите е наличието на т.нар. биометрични данни – пръстови отпечатъци и прецизни цифрови фотографии, позволяващи точната идентификация на носителите. Снемането на тези данни се извършва в специално оборудвани гишета, инсталирани в районните управления на МВР в България и в някои от консулските служби при посолствата на страната. За наше съжаление посолството на Република България в Прага не бе включено в графика за изграждане на такива гишета за 2010 г. и за момента процедурата не може да бъде извършена в нашата консулска служба. Това обаче не означава, че българските граждани, живеещи в Чешката република не могат да имат валидни документи за самоличност. На практика временно е затруднено само получаването на паспорт, докато за лична карта няма промяна при подаването на заявление. Държим да подчертаем, че личната карта е напълно достатъчен документ за законно влизане и пребиваване на територията на целия Европейски

съюз, Исландия, Норвегия, Лихтенщайн и Швейцария.

За изрично желаещите да притежават паспорт съществуват и други възможности – да подадат заявление в районното управление на МВР по постоянен адрес в България, или да посетят консулските служби към посолствата в Берлин и Виена и генералното консулство в Мюнхен. Временно решение е и възможността в КС на посолството да продължим изтичащ паспорт еднократно – със срок до 1. 12. 2010 г. /Паспортът не трябва вече да е изтекъл!/ По този начин се удължава времето, през което желаещите могат да предвидят и осъществят пътуване до България. С малко по-дълъг срок – до една година е „временният паспорт“, който също имаме възможност да издаваме при поискване в консулската служба на посолството в Прага.

Съгласно действащите тарифи КС на посолството събира следните такси за издаване на лични карти:

- за първа лична карта на лице от 14 до 16 г. – 546 ч.кр.
- за лична карта на лице от 14 до 18 г. с валидност 4 години – 721 ч.кр.
- за лична карта на лице от 14 до 58 г. с валидност 10 г. – 786 ч.кр.

- за безсрочна лична карта на лице над 58 г. – 696 ч.кр.
- за безсрочна лична карта на лице над 70 г. – 546 ч.кр.
- за инвалид с инвалидност 50% и над 50% – 576 ч.кр. и
- продължение на паспорт /до 1.12.2010 г./ – 1166 ч.кр.
- Издаването на временен паспорт с валидност до една година /до сега известен и като „пасаван“/ ще струва 1700 ч.кр.

Информация по интересуващите ви въпроси в най-скоро време ще можете да намерите на страницата на Министерството на външните работи на Република България www.mfa.government.bg/. Не се колебайте да се обръщате и към нас на bulvelv@volny.cz, както и на тел. 222 212 011 и на прекия телефон и факс на консулската служба – 222 210 229. Работното време за приемане на документи остава непроменено – всеки работен ден от 8,30 до 11,30 ч. В следобедните часове се получават изготвените документи и това дава по-голяма възможност за пряк контакт със служителите на КС.

Прага, 22 април 2010 година

ЗАВЕЖДАЩ „КОНСУЛСКА СЛУЖБА“:
Данчо Мичев

Клубът в Усти обновява дейността си

На 29 ноември 2009, българите от Българския клуб в Усти н. Лаbem се събраха да отпразнуват 50-ата годишнина от пристигането си в Устецкия край. Присъства консултът Данчо Мичев, а Отец Пламен Ангелов отслужи водосвет. „Искаме да работим и да организираме изяви – казва Тома Бойчев, заместник-председател на Клуба. – И в момента проверяваме какви са възможностите ни. Можем да съберем между нас някаква малка сума, всеки може да даде по 500–1000 крони за да имаме наличност в касата. Смятаме да подадем и проекти към Кметството на града, Управата на окръга и Отдела за международните връзки. Ще видим.“

Опровержение

В бр. 1/2010, в материала за историята на българската общност в Чехия, е написано, че алтернативното сдружение „Св. Св. Кирил и Методий“ години наред „сее раздори и възпрепятства добрите отношения между българите в Чехия.“ Изказано е и мнение, че през последните години Дружеството е било еднолично.

По настояване на Управителния съвет на сдружение „Св. Св. Кирил и Методий“ помества опровержение на написаното. Йордан Балуров вече не е между нас и не е етично да съдим делата му. Освен това редакцията не разполага с данни за броя на членовете на Сдружението и изказването на необосновани предположения е непрофесионално. Списание „Роден глас“ се надява на сътрудничество със сдружение „Св. Св. Кирил и Методий“ и с готовност ще отразява техните събития, на базата на подадената от самите тях информация.

Честит Великден!

На 1 април, сдружение „Българска беседа“ организира Великденски концерт, който се състоя в Българския дом. Концерта изнесе певчески хор „Бизантион“, който в края на миналата година, отново по покана на „Българска беседа“, изнесе Никулденски концерт в Дома на малцинствата.

БКИ сменя ръководството

На 15 февруари, директорът на Българския културен институт Боян Панчев се завърна в България. Той прекрати договора си по взаимно съгласие, преди изтичане на мандата. За временно изпълняващ длъжността директор на Института е назначен финансовият сътрудник Володя Гоцев. Той ще изпълнява длъжността до обявяване на конкурс, провеждането му и назначаването на Директор. До приключването на броя конкурс не беше обявен. Културен сътрудник в БКИ е Севда Костадинова-Коваржова.

